

Վ.Ա. ՆԵՐՍԵՍՅԱՆ, Ա.Ռ.ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ, Հ.Շ.ԹԱՄԻՐՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԲՈՆՑՔԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ
ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՆՎԱՃՈՒՄՆԵՐԻ
ՏԱՐԵԳՐՈՒԹՅՈՒՆ
(ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ)

Երևան

Հեղինակային հրատարակություն

2015

ՀՏԴ 796.83 (03)
ԳՄԴ 75.713 ց2
Ն 632

*Հրատարակման է երաշխավորվել Ֆիզիկական կուլտուրայի
հայկական պետական ինստիտուտի գիտական խորհրդի կողմից*

ԳՐԱՆՈՍՆԵՐ՝ մ.գ.թ., պրոֆեսոր Մ.Ս.Աբրահամյան
մ.գ.թ., պրոֆեսոր Ռ.Մ.Խիզանցյան

Հեղինակներ՝ Վ.Ա.Ներսեսյան, Ա.Ռ.Դանիելյան,
Հ.Շ.Թամիրյան

Ներսեսյան Վ.Ա. և այլք

Ն 632 Հայաստանցի բռնցքամարտիկների բարձրագույն
նվաճումների տարեգրություն: Տեղեկատու /Վ.Ա.Ներ-
սեսյան, Ա.Ռ.Դանիելյան, Հ.Շ.Թամիրյան.-Եր.:
Հեղինակային հրատարակություն, 2015.- 107 էջ

Սույն տեղեկատուում ներկայացվել են հայաստանցի բոլոր այն բռնցքամարտիկները, ովքեր հաղթել կամ մրցանակային տեղեր են գրավել օլիմպիական խաղերում, ԽՍՀՄ, աշխարհի եվ Եվրոպայի առաջնություններում՝ ըստ տարեգրության: Տեղեկատուն կհետաքրքրի ինչպես ամբիոնի և ինստիտուտի աշխատողներին, ուսանողներին, այնպես էլ շրջանավարտներին, մարզիկներին և մարզիչ-մանկավարժներին:

ՀՏԴ 796.83 (03)
ԳՄԴ 75.713 ց2

ISBN 978-9939-0-1301-5

© Ներսեսյան Վ.Ա., 2015
© Դանիելյան Ա.Ռ., 2015
© Թամիրյան Հ.Շ., 2015

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Բոնցքամարտ մարզաձևի սույն տեղեկատուն հասցեագրվում է ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտի ուսանող բոնցքամարտիկներին, հանրապետության բոնցքամարտի մասնագիտացված մանկապատանեկան մարզադպրոցների մարզիչ-մանկավարժներին, նրանց սաներին և բոնցքամարտով հետաքրքրվողներին:

Սույն աշխատանքում հեղինակների կողմից փորձ է կատարված ներկայացնել բոնցքամարտ մարզաձևի ծագման և զարգացման համառոտ պատմությունը և հայաստանցի այն բոնցքամարտիկներին, ովքեր հաղթել կամ մրցանակային տեղեր են զբաղեցրել օլիմպիական խաղերում, աշխարհի և Եվրոպայի առաջնություններում: Ներկայացված են նաև ՀՀ վաստակավոր մարզիչները, միջազգային կարգի մրցավարները, ՀՀ բոնցքամարտի ֆեդերացիայի նախագահները, հավաքական թիմերի գլխավոր մարզիչները և այլն: Տեղեկատուի մեջ տեղ են գտել նաև բոնցքամարտի կանոնադրության հետ կապված հարցեր:

ԲՈՒՆՑՔԱՄԱՐՏԻ ԾԱԳՈՒՄՆ ՈՒ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

/համառոտ ակնարկ/

Բռնցքամարտը անվանում են բոլոր ժամանակների մարզաձև: Այն ծագել է Եգիպտոսում, աշխարհի հնագույն քաղաքակրթության հայրենիքում, մեր թվարկությունից հինգ հազար տարի առաջ: Բռնցքամարտը որպես մրցակցական վարժություն սկսել է օգտագործվել մեր թվարկությունից երկու հազար տարի առաջ, իսկ որպես մարզաձև՝ 688թ./մ.թ.ա./: Նշված ժամանակաշրջաններում բռնցքամարտը Կրետե կղզով թափանցել է Հունաստան և տարածվել աշխարհով մեկ:

Բռնցքամարտը իր պատվավոր տեղն է գրավում հին հունական օլիմպիական խաղերի ծրագրում: Մեզ հասած առաջին տվյալները տեղեկացնում են, որ մ.թ.ա. 688թ. կայացած 23-րդ հին օլիմպիական խաղերում հաղթող է ճանաչվել հույն բռնցքամարտիկ Օնոմաստոսը:

Ըստ պատմական տվյալների, օլիմպիական խաղերին մասնակցելու իրավունք չունեին ստրուկներն ու գերիները: Մրցումներին մասնակցելու համար բռնցքամարտիկը պետք է իրավունք ստանար հատուկ հանձնաժողովի կողմից: Դրա համար նա պարտավոր էր իր մրցամարտերի հաշվարկում ունենալ մի քանի հաղթանակ ճանաչված բռնցքամարտիկների նկատմամբ և մրցումներից առաջ առնվազն 12 ամսվա սիստեմատիկ

մարզումների փորձ: Իրավունք ստանալուց հետո, բռնցքամարտիկը մրցամարտերը սկսելուց առաջ մեկ ամիս մարզվում էր հատուկ մարզասրահներում՝ գիտակ մարզիչների ղեկավարությամբ:

Այդ ժամանակներում գոյություն չի ունեցել քաշային դասակարգում: Մարզական ձեռնոցների փոխարեն բռնցքամարտիկը բռնոցքները փաթաթում էր կաշվե փափուկ ժպավեններով: Որպես մարզագործիք օգտագործվում էին կաշվե պարկերը՝ լցված խուրմայի կորիզներով:

Հույները ինչպես արվեստում, այնպես էլ բռնցքամարտում մեծ տեղ էին հատկացնում մարտի գեղեցկությանը և, բնական է, որ հենց նրանց մոտ է առաջին անգամ օգտագործվել «սկիմախիա»-ն, որը հունարեն նշանակում է մարտ ստվերի հետ:

Հույն բռնցքամարտիկները այնպիսի գեղեցկությամբ և հաճույքով էին մարզվում «մարտ ստվերի հետ» /սկիմախիա /, որ նրանցից լավագույնների, ինչպես օրինակ Կլավդիա Կարիստիանիի պատվին արձան էին կանգնեցրել:

Որպես վաղ ժամանակաշրջանի մրցամարտերի անցկացման կանոնների առանձնահատկություն՝ բռնցքամարտիկը ուներ մրցամարտ վարելու ազատություն, որը հանգեցնում էր մրցող բռնցքամարտիկների դաժանությանը և որի պառճառով կանանց արգելվում

էր դիտելու օլիմպիական խաղերի ծրագրով անցկացվող բոնցքամարտի մրցումները: Պատմությունը հիշատակում է մի դեպք. 79-րդ օլիմպիական խաղերի չեմպիոն Դիագորի դուստրը՝ Կալիպատրիան, որը ղեկավարում էր իր որդու մարզումները, տղամարդու հագուստով ներկա է եղել բոնցքամարտի մրցամարտերին և որդու հաղթանակից ոգևորված ցատկում է ցանկապատի վրայով: Այդ ժամանակ պարզվում է նրա կին լինելը: Հանդիսականները պահանջում են նրան ենթարկել մահապատժի, սակայն ներում են՝ հաշվի առնելով այն փաստը, որ տարբեր ժամանակներում օլիմպիական խաղերի չեմպիոն են եղել այդ կնոջ հայրը, ամուսինը, երեք եղբայրները և երկու որդիները: Դիագորի ընտանիքը օլիմպիական խաղերում նվաճել է ութ ոսկե մեդալ:

Բոնցքամարտին նվիրվածության նման փաստը չի մոռացվում և, բնական է, որ 1996 թ.-ի պատիվ Հունաստանի և ժամանակակից օլիմպիական խաղերի անցկացման 100-ամյակի ԱԻԲԱ-ի (սիրողական բոնցքամարտի միջազգային ասոցիացիա) հրատարակած նամականիշների թվում կա մեկը, որտեղ պատկերված են օլիմպիական խաղերի չեմպիոն Ֆերուկ Դիագորի դին իրենց ուսերին պահած, ստադիոնից դուրս տանող երկու թռռները: Նրա սիրտը պայթել էր ուրախությունից՝ երկրորդ թռռան հաղթանակից և օլիմպիական չեմպիոնի կոչում շնորհվելուց անմիջապես

հետո: Նման նամականիշը առաջին անգամ լույս է ընծայվել 1937թ.:

Հունաստանում ընդունված էր, որ չեմպիոնները իրավունք ունեին կանգնեցնել իրենց արձանը, բայց ոչ պատկերանման: Օլիմպիական խաղերի մրցումներում երեք անգամ հաղթող ճանաչվելու դեպքում էր միայն բռնցքամարտիկը իրավունք ստանում կանգնեցնելու իր պատկերանման արձանը: 385թ. կայացած 291-րդ օլիմպիական խաղերի չեմպիոն էր հռչակվել արտաշատցի Վարազդատ Արշակունին: Վարազդատի հաղթանակից 1600 տարի անց, միջազգային օլիմպիական ակադեմիայի համաձայնությամբ, 1998 թվականի մայիսի 8-ին Օլիմպիա ժամանեցին ՀԱՕԿ-ի առաջին փոխնախագահ, պրոֆեսոր Միքայել Իսպիրյանն ու քանդակագործ Լևոն Թոքմաջյանը:

Նրանք միջազգային օլիմպիական ակադեմիային նվիրեցին օլիմպիական խաղերի չեմպիոն Վարազդատ Արշակունու կիսանդրին, որի հանդիսության ժամանակ բացման խոսքով հանդես եկավ Մ.Իսպիրյանը:

Եվ այսպես Վարազդատի կիսանդրին իր պատվավոր տեղը գրավեց օլիմպիական խաղերի հիմնադիր, ֆրանսիացի Պիեռ Դե Կուբերտենի հուշաքարի վայրում՝ պատմական Օլիմպիայում:

Հույն բռնցքամարտիկները աչքի են ընկել իրենց մարզական գործունեության երկարակեցությամբ: Այս-

պես, հույն Տիսանդրո Նաոն չորս անգամ հաղթող է ճանաչվել օլիմպիական խաղերում 572-564թթ., իսկ հանրաճանաչ հույն փիլիսոփա և մաթեմատիկոս Պյութագորասը (1-ին դար մ.թ.ա.), եղել է օլիմպիական խաղերի բնօրհանարտի մրցամարտերի մասնակից: Նա Կրետոն քաղաքում կազմակերպում է մաթեմատիկայի դպրոց, որտեղ հանրահաշվի և փիլիսոփայության հետ մեկտեղ դասավանդում էր բնօրհանարտ, ըմբշամարտ և պանկրատիոն (մարզաձև, որտեղ թույլատրվում էր օգտագործել ըմբշամարտի, բռնցքամարտի հնարքներ): Պյութագորասի սան Միլոնին հաջողվում է վեց անգամ նվաճել օլիմպիական խաղերի բնօրհանարտի չեմպիոնի կոչումը: Երկարակյաց բնօրհանարտիկներից է նաև Թեագենասը, Հունաստանի Թալոս քաղաքից (5-րդ դար): Նա բռնցքամարտով զբաղվելու 20 տարիների ընթացքում 1400 մարտում հաղթող է ճանաչվել:

Օլիմպիական խաղերը հին Հունաստանում շարունակվում են նաև Հոմերի կողմից Հունաստանը զավթելուց հետո: Սպորտի բնագավառում հռոմեացիների արցակցության պատճառով շատ մարզաձևեր, այդ թվում նաև բռնցքամարտը, կորցնում են իրենց իսկական տեսքն ու բովանդակությունը՝ պայքարի դաժանությամբ ետ չմնալով գլադիատորներից: Նշված հանգամանքներից բացի, օլիմպիական խաղերի անկման հիմնական պատճառը քրիստոնեության առաջացումն

էր, որի գաղափարախոսությունը կարևորություն չէր տալիս մարդու մարմնին և նրա երկրային կյանքին: Եվ 394թ.-ին Հռոմի կայսր Թեոդոս I-ի Միլանում արձակած հրովարտական ղադարեցվում է օլիմպիական խաղերի, այդ թվում նաև բոնցքամարտի մրցումների անցկացումը: Չնայած, որ օլիմպիական խաղերի անցկացման արգելքը բացասական ազդեցություն է թողնում դրա հետագա զարգացմանը, բայց այնուհանդերձ, այն պահպանվում է շատ ժողովուրդների մոտ:

Բոնցքամարտի վերածննդի գործում դրական աշխատանք են կատարում անգլիացիները, առանձնապես սուսերամարտիկ և բոնցքամարտիկ Ջեյմս Ֆիզը, որը 1719թ. Լոնդոնում հիմնադրում է բոնցքամարտի <<ակադեմիա>>: Ջեյմս Ֆիզը մենապայքարային մարզաձևերի հանրաճանաչ վարպետ էր՝ լավ ըմբիշ, հիանալի սուսերամարտիկ, տիրապետում էր բռունցքներով և փայտերով մարտի հնարքներին, իսկ նրա աշակերտը՝ պրոֆեսիոնալ բոնցքամարտիկ, Անգլիայի առաջին չեմպիոն Ջոն Բրաունթոնը, որը համարվում էր ժամանակակից բոնցքամարտի հայրը, կոշտ ձեռնոցների նկարների հիման վրա ստեղծում է ժամանակակից բոնցքամարտի ձեռնոցի նախագիծը: 1743թ. Օգոստոսի 10-ին, Լոնդոնում լույս է տեսնում նրա մշակած մրցումների կանոնները, որը ի պատիվ նրա կոչվում է <<Բրաունթոնյան կոդեքս>>:

Ժամանակակից բոնցքամարտի պատմությունը սկսվում է անցյալ դարի կեսերից, երբ 1865թ. Անգլիայում գործողության մեջ է մտնում այսպես կոչված «Մարկիզ Կոռինսերի» կանոնները: Անվանումը այնքան էլ ճիշտ չէ, քանի որ մարկիզը այդ կանոնները միայն մասսայականացրել է, իսկ բոնցքամարտի նշված կանոնների իսկական հեղինակը եղել է Ջոն-Բրեխեմ Չեմբերսը: Այդ «կանոններում» նշված են ռինգի չափսերը, ռաունդների ստորությունը, ձեռնոցների քաշը, «նոկաուտ» վիճակի բնորոշումը: «Կանոնների» թվարկված կետերը պահպանվել են մինչև մեր ժամանակները:

Երկար ընդմիջումից հետո, 1896թ. Ֆրանսիացի Պիեռ Դե Կուրերտենի նախաձեռնությամբ, նորից սկիզբ է դրվում ժամանակակից օլիմպիական խաղերի անցկացմանը: Բոնցքամարտը ժամանակակից օլիմպիական խաղերի ծրագրում ընդգրկվում է միայն 1904թ.: Ամերիկայի Սենտ-Լյուիս քաղաքում անցկացված 3-րդ օլիմպիական խաղերի ժամանակ: Այդ մրցումների կազմակերպիչների վատ աշխատանքի պատճառով, այլ երկրների բոնցքամարտիկներ չկարողացան մասնակցել և բոլոր քաշային կարգերում հաղթողներ ճանաչվեցին ամերիկացիները: Հաջորդ օլիմպիական խաղերին, որը կայացավ 1908թ. Լոնդոնում կրկնվեց նույն պատմությունը, իհարկե, միայն անգլիա-

կան տարբերակով: Այդ մրցումներին մասնակցեցին նաև երեք երկրների ներկայացուցիչներ՝ մեկ մարզիկ Ավստրալիայից, երկուսը Դանիայից և յոթը Ֆրանսիայից: Օտարերկրացի բոնցքամարտիկներից միայն ավստրալիացի Լ.Բեյկերին է հաջողվում նվաճել արծաթե մեդալ:

Հինգերորդ օլիմպիական խաղերի ծրագրում, որը տեղի ունեցավ 1912թ. Ստոկհոլմում (Շվեդիա) բոնցքամարտի մրցումներ չէին նախատեսված, քանի որ այդ տարիներին Շվեդիայում բոնցքամարտը գտնվում էր արգելքի տակ: Սիբրոդական բոնցքամարտի առաջին միությունը (ասոցիացիան) հիմնադրվել է Անգլիայում 1881թ., Ամերիկայում՝ 1888թ., Ֆրանսիայում՝ 1903թ.:

1920թ. Ստեդոլում է բոնցքամարտի միջազգային ֆեդերացիան (ՖԻԲԱ), որը 1946թ. վերակազմավորվում է որպես սիբրոդական բոնցքամարտի միջազգային ասոցիացիա (ԱԻԲԱ): Առաջին պրեզիդենտ է ընտրվում Ֆրանսիայի բոնցքամարտի ֆեդերացիայի նախագահ Էմիլ Գրեմոն:

1970թ. կազմակերպվում է սիբրոդական բոնցքամարտի Եվրոպայի ասոցիացիան (ԵԱԲԱ): Բոնցքամարտի Հայաստանի ֆեդերացիան ԵԱԲԱ-ի և ԱԻԲԱ-ի կազմի մեջ է ընդգրկվում 1993թ.:

Սկզբում օլիմպիական ռինգում հաղթողները որոշվում էին յոթ քաշային կարգում, հետո՝ ութ, 1952թ.-ից՝

տասը, 1968թ. ավելացավ 48կգ, իսկ 1984թ. Օլիմպիական խաղերում մտցվեց գերծանր՝91կգ-ից բարձր քաշային կարգը: Սակայն փոփոխություններ դարձյալ եղան և ներկայումս բոնցքամարտում ընդունված է 10 քաշային կարգ՝ 49, 52, 56, 60, 64, 69, 75, 81, 91, +91կգ: 1936թ. սահմանվում է սիրողական բոնցքամարտի միջազգային ֆեդերացիայի (ԱԻԲԱ) գործիչ Վալ Բարկերի անվան գավաթ, որը շնորհվում է օլիմպիական խաղերի մասնակիցներից լավագույն տեխնիկա ցուցաբերած բոնցքամարտիկին:

ԲՈՒՆՑՔԱՄԱՐՏԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

/համառոտ ակնարկ/

Բոնցքամարտը, կոփամարտը, մուշտակռիվը, ձեռնեծոցը Հայաստանում գոյություն է ունեցել շատ վաղ ժամանակներից: Հայաստանի տարածքում, ժայռերի բեկորներերին ու քարանձավների պատերին հայտնաբերված բոնցքամարտիկների նկարները վկայում են, որ բոնցքամարտը, որպես մենապայքարային մարզաձև, ընդունված է եղել թատերամարզական տոնահանդեսներում՝ սկսած մեր թվարկությունից երկու հազարամյակ առաջ:

Հայ ժողովրդի կենցաղում բոնցքամարտի զանգվածային տարածման մասին տեղեկություններ են տվել Մովսես Խորենացին, Եզնիկ Կողբացին, Եղիշեն, Գրիգոր Նարեկացին, Բաֆֆին և ուրիշներ:

Ըստ հին պատմական աղբյուրների, բոնցքամարտը իր արտացոլումն է գտել ոչ միայն հայկական էպոսում, այլ նաև ժողովրդական սովորույթների և տոնախմբությունների ծրագրերում: Այստեղ շատ հատկանշական են նավասարդյան խաղերը, որոնք նվիրված են եղել Հայկ Նահապետին, քանի որ նա Հայոց ձորում սպանել էր բռնակալ Բելին՝ ազատություն պարգևելով իր տոհմին և հետնորդներին: Օգոստոսյան տոնը հայերը կոչել են Նավասարդ, որը նշանակում է Նոր տարի: Նավասարդյան խաղերի ծրագրում

պատվավոր տեղ գրաված <<բոնցքամարտ>> մարզաձևը ունեցել է իր մասնագետները՝ մարզիչներ, մրցավարներ: Հայ բոնցքամարտիկների շրջանում արգելված է եղել որովայնին հարվածելը: Հայ բոնցքամարտիկները օգտագործել են հարվածների չորս տեսակ՝ ուղիղ, կողքից, ներքևից և վերևից, որ կոչվել է <<գոմփահարված>> սակայն այդ հարվածը հետագայում դուրս է մղվել մարզական գործողություններից: Հնագույն ժամանակաշրջանի հայերը բոնցքամարտի մարզումների ժամանակ օգտագործել են մորթու մեջ զեյթունի և հոնի կորիզներով լցված, գլխի բարձրության վրա կախված <<պարկեր>>՝ մուշտիներով (բռունցքներով) կատարվող հարվածների ուսուցման ու մարզման համար: Նրանք օգտագործել են գլխի պաշտպանական սաղավարտներ (դիմակներ), իսկ բռունցքները փաթաթել յուղով ներծծված կաշվե ժապավեններով, որոնք կոչվել են <<թաթմաններ>>: Տոնախմբությունների ժամանակ մուշտակոճիվները կրել են զանգվածային բնույթ: Երիտասարդներն ու պատանիները, անհատական մարտից բացի, իրենց ուժերը չափել են թաղ- թաղի, գյուղ- գյուղի միջև:

Բոնցքամարտը հայ ժողովրդի պատմության բոլոր ժամանակներում ունեցել է ոչ միայն առողջարարական, այլև ռազմակիրառական նշանակություն: <<Մուշտակոճիվ>> այն պատմական խաղերից մեկն է, երբ զենքերը տակավին կատարելագործված չէին և

մարդը ստիպված էր կրթել իր գորավոր բազուկները, որպեսզի հարկադրված ժամանակ գործի դներ իր թշնամու դեմ:

<<Երեխաները երկու խմբերի բաժանված հարձակվում են միմյանց վրա և մուշտիների (բռունցքների) հարվածներով աշխատում են հետ մղել հակառակորդին, և երբ մի խումբը նահանջում էր իր բռնած դիրքից, հաղթությունը տարած էր համարվում>>:

Մեր թվարկության առաջին հազարամյակը հայ ժողովրդի համար հանդիսացավ քաղաքակրթության՝ մեսրոպյան տառերի գյուտի, գրականության, արվեստի, կրթական օջախների, արհեստագործության և առևտրի բուռն վերելքի, ինչպես նաև հարևան պետությունների կողմից հաճախակի կատարվող ոտնձգությունների, մի քանի հարյուրամյակ տևող գաղութատիրության լծի տակ տառապելու ժամանակաշրջան:

Մեր թվարկության 365թ. Պարսից Շապուհ արքան հարձակվեց Հայաստանի վրա, թալանեց ու որպես պատանդ իր հետ տարավ առավել նշանավոր նախարարների զավակներին և Արշակունյաց արքայական տոհմի մի քանի արքայազների, այդ թվում և Արշակունիների տոհմից Պապ թագավորի ավագ եղբոր, պարսիկների դեմ մղված կատաղի մարտում զոհված արտաշատցի Անոբի որդի Վարազդատին:

Ինչպես պահանջում էին ժամանակի սովորույթները, նշանավոր գերդաստանների գերիները պարսից

արքունիքում իրենց դիրքին համապատասխան կրթություն էին ստանում: Վարազդատը զանազան գիտություններ ու լեզուներ սովորեց, դարձավ հրաշալի նժույգավար ու աղեղնավոր, իսկ երբ ամրապինդ գորավար դարձավ, տեղափոխվեց հայկական այն այրուձին, որը մտնում էր պարսից բանակի կազմի մեջ և որտեղ էլ նրան հանձնարարեցին մի ջոկատի հրամանատարությունը: Պարսկաստանում եղած ժամանակ նա տեղեկություններ է հավաքում Օլիմպիայում անցկացվող խաղերի մասին: Շատ էր երազում լինել Հունաստանում, և մի օր, համախոհներ գտնելով, փախչում է Պարսկաստանից: Հունաստանի Աքայայա քաղաքում արագորեն կատարելագործում է հունարենի իր իմացությունը, որով զբաղվում էր դեռ Պարսկաստանում եղած ժամանակ: Նա իր առաջին հաղթանակները տարավ Հելիոպոլիսի քաղաքային կրկեսում, երկու սովահար առյուծների նկատմամբ, իսկ Պիսայում անցկացվող խոշոր մրցությունում, որպես բոնցքամարտիկ, հաղթող ճանաչվեց: Հունաստանում գոյություն ունեցող կարգի համաձայն՝ Վարազդատը տասներկու ամիս մարզիչների ղեկավարությամբ սովորեց մերկ բռունցքներով մարտի տեխնիկայի և տակտիկայի միջոցները, ապա օլիմպիական խաղերի մրցումներին մասնակցելու իրավունք ստանալուց հետո, մրցամարտերը սկսվելուց առաջ, նա մեկ ամիս մարզվեց հատուկ մարզասրահներում:

Օլիմպիական խաղերը սկսվում էին Ջեսին նվիրված գոհաբերությամբ և մարզիկների ու մրցավարների երդման արարողությամբ: Այդ ժամանակաշրջանում հունական և հռոմեական բոնցքամարտի դպրոցներում իշխում էր ուժային բոնցքամարտի մարտաոճը, երբ հաղթանակի հիմնական միջոցը համարվում էին ուժեղ և հզոր հարվածները, անտեսվում էին պաշտպանական և տեղաշարժման հիմնական հնարքները:

Մեր թվարկության առաջին հազարամյակի, հինգերորդ դարի սկզբներից (427-428թթ.) Հայաստանը կորցնում է իր պետականությունը և ընկնում Պարսկաստանի և Բյուզանդիայի գերիշխանության տակ: Դարեր շարունակ ստրկատիրական կապանքների մեջ տառապող հայ ժողովուրդը երկար ժամանակ կտրված մնաց աշխարհի քաղաքակիրթ ժողովուրդների հետ մեկտեղ իր ազգային ֆիզիկական կուլտուրան և մեծ սպորտի առանձին ձևերը զարգացնելու գործընթացից: Միայն 1910թ. Արևելյան Հայաստանում, Արցախի մայրաքաղաք Շուշիում, իր պատմությունն է սկսում ժամանակակից բոնցքամարտը: Այդ ժամանակներում Արցախը համարվում էր Արևելյան Հայաստանի անբաժան մասը, սակայն, 1922թ. ԽՍՀՄ իշխանության օրոք այն, հակառակ հայ ժողովրդի և նրա կառավարության կամքից, մտցվեց Ադրբեջանի հանրապետության կազմի մեջ:

Հայաստանի ժամանակակից բոնցքամարտի ծագման և նրա առաջին քայլերի կատարման մասին փաստացի տեղեկություններ է տվել Արևելյան Հայաստանի բոնցքամարտի 1917թ., չեմպիոն Ջարեհ Մելիք-Շահնազարյանը: Հայաստանի <<Կոմունիստ>> թերթի 1990թ. Հունվարի 7-ի համարում տպագրված <<Բոնցքամարտը Հայաստանում>> վերնագրով հոդվածում նա պատմում է, որ 1910թ. Ռուբեն Հարությունյանի ջանքերով Լեոնային Ղարաբաղի Շուշի քաղաքում բացվում են ժամանակակից սիրողական բոնցքամարտի խմբեր: Քսանչորսամյա Ռուբենը Ղարաբաղ էր եկել Անգլիայից, որպես արդեն ձևավորված բարձրակարգ բոնցքամարտիկ: Նա ծնվել է Շուշիում 1886թ.: Մանուկ հասակում ընտանիքով տեղափոխվում է Լոնդոն: Տեղի քոլեջում ուսանելու հետ միաժամանակ, Ռուբենը մարզվում է այն ժամանակներում մեծ մասսայականություն վայելող բոնցքամարտով: Քոլեջի դաստիարակները նրան դասում էին հեռանկարանային մարզիկների շարքին և չէին սխալվում: Դեռ պատանի տարիքում, նա անհատական հրավերքով մարտ էր վարում կիսաճանր քաշում և շատ հանդիպումներ ավարտում էր ժամանակից շուտ:

Լոնդոնում, 1907թ. քոլեջն ավարտելուց հետո, Ռուբեն Հարությունյանը պատրաստվում է վերադառնալ հայրենիք: Մոտավորապես երեք տարի նա փող է հավաքում ճանապարհի համար: Գնելով 16 զույգ

բոնցքամարտի ձեռնոցներ՝ մի գեղեցիկ օր, ծնողներից թաքուն, շոգենավով ուղևորվում է Ֆրանսիա, հետո՝ Մոսկվա, այնտեղից էլ Բաքու և վերջապես Լեոնային Ղարաբաղ, Շուշի քաղաք: Այստեղ էլ, նա, իր ընկերների խորհրդով, դիմում է հայկական բարեգործական ընկերության նախագահ Ա.Առաքելյանին՝ աշխատանք ձեռք բերելու խնդրանքով: Ընկերության նախագահը նշանակում է բավականին բարձր կրթաթոշակ և օգնում բացելու մեծ մարզադպրոց, կրտսեր տարիքի պատանիների և բոնցքամարտի երկու խումբ՝ ուսումնական հաստատությունների բարձր դասարանցիների համար:

Առաջին հաջողություններից ոգևորված՝ Ռուբենը 1913թ. բացում է ևս երկու խումբ՝ անչափահաս տղաների համար:

1911թ.-ից մինչև 1920թ. Լեոնային Ղարաբաղում տարին երկու անգամ՝ գարնանը և աշնանը, կազմակերպվում էին մրցումներ:

1917թ. Արևելյան Հայաստանի առաջնությանը մասնակցում էին 36 բոնցքամարտիկներ՝ վեց քաշային կարգերով: Նրանց թվում էին նախկին բոլոր չեմպիոնները:

Արևելյան Հայաստանի 1917թ. բոնցքամարտի չեմպիոնների կոչմանն են արժանացել՝

1. 50-55կգ քաշային կարգում՝ Սերգեյ Մինասբեկյանը, 40-ական թվականների Հայաստանի թեթև արդյունաբերության նախարարը,

2. 55-60կգ քաշային կարգում՝ Անուշավան Մելիք-Կիրակոսյանը,
3. 60-65կգ քաշային կարգում՝ Ջարե (Ջարեհ) Մելիք-Շահնագարյանը,
4. 65-70կգ քաշային կարգում՝ Ջարե Ալավերդյանցը,
5. 70-80կգ քաշային կարգում՝ Սուրեն Ղազարյանցը,
6. 80-ից բարձր քաշային կարգում՝ Աշոտ Մելիք-Ասլանյանցը:

Ջարեհ Մելիք-Շահնագարյանը իր հոդվածում նկարագրում է ևս մեկ հետաքրքրական դեպք, որին ինքը ներկա է եղել: 1918թ. Ռուբեն Հարությունյանը, նախկին բռնցքամարտիկ և Լեոնային Ղարաբաղի այդ ժամանակ արդեն 32-ամյա մարզիչը, մարտի է հրավիրում Բաքվում ծառայության մեջ գտնվող անգլիական բանակի սպա, աշխարհի բացարձակ չեմպիոն, ծանր քաշային Ջոնսոնին: Մարտը տեղի է ունենում Բաքվի կրկեսում: Հանդիպումն ավարտվում է Ռուբենի հաղթանակով: Նա Ջոնսոնին <<նոկաուտ>>- ի է ենթարկում երկրորդ ռաունդում:

Արցախի բռնցքամարտիկ և մարզիչ- մանկավարժ Ռուբեն Հարությունյանի նախաձեռնությունը իր ծիլերն են տալիս, սկզբում՝ Լենինականում (Գյումրի) և հետո՝ Երևանում: Նշված քաղաքներում գործում էին մի քանի սկաուտական ջոկատներ, որոնք իրենց շարքերն էին

ընդգրկում ունևորների և վերին խավի մարդկանց զավակներին ու ամերիկյան որբանոցների սաներին: Պատանեկան այդ կազմակերպություններում մեծ տեղ էր հատկացվում նաև բոնցքամարտիկներին:

1924թ. Գյումրիում (Լենինական) Գեորգի Ալիխանյանի և Միխիթար Հայբաբամյանի նախաձեռնությամբ կազմակերպվում են բոնցքամարտի խմբեր: 1925թ. Ալիխանյանը տեղափոխվում է Երևան: Նրա մեկնելուց հետո, շարունակում է գործել միայն երկաթգծի բոնցքամարտի խումբը՝ մարզիչ Բ. Բարսեղյանի ղեկավարությամբ:

1926թ. Երևանում Գեորգի Ալիխանյանի ղեկավարությամբ, ֆիզկուլտուրայի մարմնամարզության կենտրոնական դահլիճում կազմակերպվում է մայրաքաղաքի բոնցքամարտի առաջին խումբը՝ 12-14 մարզիկներով:

1929թ. Ալավերդի քաղաքում Ալիխանյանի և Մինասյանի նախաձեռնությամբ ստեղծվում է բոնցքամարտի խումբ: Այդ նույն թվականին է անցկացվում նաև Երևանի բոնցքամարտի առաջնությունը:

1930թ. <<բոնցքամարտ>> մարզաձևը մասսայականացնելու նպատակով Երևանի Խ.Աբովյանի անվան դպրոցի լեփ-լեցուն դահլիճում կազմակերպվում է այդ ժամանակաշրջանի ճանաչված բոնցքամարտիկ, թբիլիսցի ծանր քաշային Հայկ Իսրայելյանի և երևանցի Ս.Մկրտչյանի հանդիպումը: Մարտը մեծ առավելությամբ շահում է Հայկ Իսրայելյանը:

1931թ. Երևանում, առաջին անգամ, անցկացվում է բոնցքամարտի Հայաստանի չեմպիոնատը: Մրցմանը մասնակցում էին Հանրապետության տարբեր քաղաքների 30 բոնցքամարտիկներ: Չեմպիոնների կոչմանն են արժանանում երևանցիներ Օնիկ Ավագյանը, Գառնիկ Խուդավերդյանը և Սեյրան Հեյդարովը:

1932թ. Հանրապետության բոնցքամարտի առաջնությանը մասնակցում են 26 բոնցքամարտիկներ:

1933թ. Հանրապետության բոնցքամարտի առաջնությունում հաղթողներ են դառնում Օ.Ավագյանը, Ս.Հեյդարովը, Գ.Խուդավերդյանը (բոլորն էլ Երևանից), Տ.Սաքոյանը (Վեդի) և Թ.Էլբակչյանը (Լենինական):

1934թ. Թբիլիսիից Երևան է տեղափոխվում Անդրկովկասի ուժեղագույն բոնցքամարտիկներից մեկը՝ Անդրանիկ Պապյանը, որը նույն թվականին ԽՍՀՄ բոնցքամարտի անհատական առաջնությունում պարզևատրվում է արծաթե մեդալով և արժանանում սպորտի վարպետի կոչման:

1935թ. Անդրանիկ Պապյանը նորից է արժանանում երկրի առաջնության երկրորդ մրցանակին, իսկ հաջորդ տարի, 1936թ. նա Հայաստանի բոնցքամարտիկներից առաջինն էր, որ հաղթանակ է տանում ԽՍՀՄ չեմպիոնատում:

Հետպատերազմյան ժամանակաշրջանը (1945-1950թթ.) հարուստ է եղել բոնցքամարտին նվիրված անհատներով, որոնք իրենց սիրած մարզաձևում

կատարած աշխատանքով չեն մոռացվում սերունդների կողմից: Այդպիսիներն էր Արտյոմ (Աշոտ) Հարությունովը՝ իրանահայ հայրենադարձը, բոնցքամարտի մեծ վարպետը, ԽՍՀՄ կրկնակի չեմպիոնը (1933, 1934թթ. Մոսկվայի հավաքական): 1946թ. որպես մարզիչ աշխատում էր Ալավերդի քաղաքում; Այդ տարի Ալավերդիում իր քրոջ մոտ դպրոցական արձակուրդն էր անցկացնում տասնչորսամյա Վլադիմիր Ենգիբարյանը: Պատահականությունը հնարավորություն տվեց պատանի Վլադիմիրին մարզիչ Ա.Հարությունովին հանդիպելու և նրա օգնությամբ ծանոթանալու բոնցքամարտի տեխնիկայի և տակտիկայի այբուբենին, սիրելու մենապայքարային այդ մարզաձևը:

Վլադիմիրը, վերադառնալով Երևան, բոնցքամարտի ուսումնամարզական պարապմունքները շարունակում է մարզիչ Վովա Եդիգարյանի մոտ, իսկ երբ 1947թ. Ալավերդուց Երևան է վերադառնում Արտյոմ Հարությունովը, նա արդեն մարզումները սկսում է շարունակել իր առաջին մարզիչի մոտ:

Ա.Հարությունովը, բացի Վլ.Ենգիբարյանից, պատրաստել է նաև մեծ թվով շնորհալի բոնցքամարտիկներ, որոնք միշտ բարձր են պահել մեր հանրապետության մարզական պատիվը: Նրանցից են՝ Միշել Փափազյանը, Ալբերտ և Կրասիկ Թովմասյան եղբայրները, Համբարձում (Հուսիկ) Գևորգյանը, Կառլեն Խաչատրյանը և այլ շնորհալի մարզիկներ:

1948թ. Թբիլիսիից Երևան է տեղափոխվում բոնցքամարտիկ և շնորհալի մարզիչ Էդուարդ Արիստակեսյանը: Տասնյակ տարիներ նրա ղեկավարությամբ Հայաստանի հավաքականը լայն ճանաչման է արժանանում ԽՍՀՄ, Եվրոպայի առաջնություններում և օլիմպիական խաղերի մրցումներում:

Մարզչական աշխատանքի հետ միաժամանակ նա մարզվում էր: 1950թ. դառնում է Խորհրդային Միության չեմպիոն, 1952թ. նրան շնորհվում է սպորտի վաստակավոր վարպետի կոչումը: 1957թ. Էդուարդ Արիստակեսյանին շնորհվում է ԽՍՀՄ վաստակավոր մարզիչի կոչում բոնցքամարտի զարգացման, Եվրոպայի եռակի և օլիմպիական խաղերի և ԽՍՀՄ եռակի չեմպիոն (Վլադիմիր Ենգիբարյան) պատրաստելու համար:

1959թ. Վլադիմիր Ենգիբարյանի նախաձեռնությամբ բացվում է ԽՍՀՄ-ում բոնցքամարտի առաջին մասնագիտացված մանկապատանեկան մարզադպրոցը: Հետագայում մասնագիտացված մարզադպրոցներ են բացվում նաև «Աշխատանք» (այժմ «Հայաստան» մարզական միություն) և «Աշխատանքային ռեզերվներ» մարզական ընկերություններում, որոնք մեծապես խթանում են Հայաստանում բոնցքամարտի հետագա զարգացմանը:

Բարձրակարգ բոնցքամարտիկների պատրաստման գործում զգալի աշխատանքներ են կատարում Գյումրիի, Վանաձորի մարզադպրոցները, որտեղ

մարզաձևի զարգացման գործում մեծ աշխատանք են տարել ՀՀ վաստակավոր մարզիչներ Էդ.Փոքսուղյանը և Ս.Սաղոյանը, <<Դինամո>>, <<Բուրեվեստնիկ>>, <<Սպարտակ>> մարզական ընկերությունները: Բազմաթիվ մարզիկներ ԽՍՀՄ առաջնություններում դառնում են հաղթողներ, մրցանակակիրներ, ընդգրկում ԽՍՀՄ հավաքական թիմերում և մեծ հաջողությամբ հանդես գալիս միջազգային մրցաշարերում, Եվրոպայի, աշխարհի առաջնություններում: 1955թ. Եվրոպայի արծաթե մեդալակիր է դառնում Կ. Ջաներյանը (մարզիչ՝ Վ.Հովհաննիսյան):

1970թ.-ից 90-ական թվականներին Խորհրդային Միության չեմպիոններ են հռչակվում և միջազգային արենայում փայլուն հանդես գալիս երևանցիներ. միջազգային կարգի սպորտի վարպետներ Կամո Մարոյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Մ.Հովհաննիսյանը), Դավիթ Թորոսյանը, Սուրեն Դուրյանը (մարզիչ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Մ.Փափազյան), Սուրեն Ղազարյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչներ՝ Դ.Դավթյանը և Ռ.Մեհրաբյանը), Աշոտ Ավետիսյանը (մարզիչ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Ա.Սարգսյան) Եվրոպայի չեմպիոն Ալբերտ Նիկոլյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Կ.Ենգոյան), ԽՍՀՄ բազմակի չեմպիոն, Եվրոպայի եռակի չեմպիոն, աշխարհի երիտասարդների և մեծահասակների չեմպիոն, սպորտի վաստակավոր վարպետ Իսրայել Հակոբկո՛խյանը (մարզիչ՝ ՀՀ և

ԽՍՀՄ վաստակավոր մարզիչ Ռ.Հովհաննիսյան), ԽՍՀՄ բազմակի չեմպիոն, Եվրոպայի և աշխարհի չեմպիոն, սպորտի վաստակավոր վարպետ Նշան Մունյանը (մարզիչ՝ ԽՍՀՄ և ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Ա.Անտոնյան), գյումրեցիներ. միջազգային կարգի սպորտի վարպետներ Մանվել Մուրադյանը, Վասիլ Մանուկյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Վ.Եղիկյան), սպորտի վաստակավոր վարպետ Մեխակ Ղազարյանը (մարզիչ՝ ԽՍՀՄ և ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Սարգիս Ղազարյան), վանաձորցիներ. Եվրոպայի չեմպիոն, ԽՍՀՄ բազմակի չեմպիոն, սպորտի վաստակավոր վարպետ Սամսոն Խաչատրյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ՝ Ս.Միրզոյան), Սուրեն Օհանյանը և Եվրոպայի առաջնության արծաթե մեդալակիր Բաբկեն Սահրադյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Վ.Բաղայանը):

ԽՍՀՄ-ի փլուզումից հետո, Հայաստանի բոնցքամարտի ֆեդերացիան 1993թ. դառնում է ԱԻԲԱ-ի և ԵԱԲԱ-ի լիիրավ անդամ և միջազգային բոլոր մրցումներում հանդես գալիս ազգային դրոշի ներքո: Կարճ ժամանակում բոնցքամարտի զարգացմանը մեծ ներդրում ունեցավ ֆեդերացիայի առաջին նախագահ, գեներալ-մայոր Ռոման Հակոբի Կարա Պողոսյանը:

1993թ. աշխարհի առաջնությանը (Ֆինլանդիա) առաջին անգամ հնչեց անկախ Հայաստանի օրհներգը և բարձրացվեց եռագույն դրոշը Նշան Մունյանի հաղթանակի առթիվ, իսկ 1994թ. նա դարձավ աշխարհի

գավաթակիր: Երրորդ տեղը գրավեց Արշակ Ավարտակյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Լևոն Նոխուդյան): Հայաստանի հավաքականը թիմային հաշվարկում գրավեց չորրորդ տեղը (ավագ մարզիչ՝ ՀՀ և ԽՍՀՄ վաստակավոր մարզիչ Ռ.Մեհրաբյան):

Եվրոպայի 1993թ. հերթական առաջնությունում բրոնզե մեդալակիր են դառնում սպորտի վաստակավոր վարպետ Մեխակ Ղազարյանը և Արմեն Գևորգյանը (մարզիչներ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչներ Վանիկ և Արտավազ Գևորգյաններ, Շավարշ Հերթևեցյան):

1995թ. աշխարհի առաջնության բրոնզե մեդալ է նվաճում Արթուր Միքայելյանը Վանաձորից (մարզիչներ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչներ Կ.Թումանյան, Կ.Ամյան):

1997թ. աշխարհի հերթական առաջնությունում արծաթե մեդալի է արժանանում Արամ Ռամազյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Հ.Նազարյան):

1998թ. Եվրոպայի առաջնությանը (Մինսկ) արծաթե մեդալ է նվաճում Արտյոմ Սիմոնյանը (մարզիչ՝ ՀՀ և ԽՍՀՄ վաստակավոր մարզիչ Ա.Անտոնյան), բրոնզե մեդալի են արժանանում Արթուր Գևորգյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Վ.Աթանեսյանը), Վախթանգ Դարչինյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Վ.Բադալյան):

Նույն թվականին աշխարհի գավաթի բրոնզե մեդալակիր են դառնում Արտյոմ Սիմոնյանը, Արամ Ռամազյանը և Վախթանգ Դարչինյանը:

1999թ.-ին աշխարհի երիտասարդական առաջնությանը (Արգենտինա) փայլուն հաղթանակներից հետո չեմպիոնի կոչումն է նվաճում Գյումրեցի գերժանր քաշային Բագրատ Օհանյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Վ.Դավթյան):

2000թ. Բագրատը Եվրոպայի մեծահասակների առաջնությանը արժանանում է բրոնզե մեդալի: Եվրոպայի բրոնզե մեդալակիր է դառնում նաև Արամ Ռամազյանը:

Երկարատև ընդմիջումից հետո 2008թ. Պեկինի 29-րդ օլիմպիական խաղերում Վանաձորցի Հրաչիկ Ջավախյանը արժանանում է բրոնզե մեդալի, իսկ 2010թ. Եվրոպայի առաջնությունում (Ռուսաստան) հոչակվում չեմպիոն (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Գևորգ Միսակյան): 2008թ. Եվրոպայի առաջնությունում (Մեծ Բրիտանիա) ոսկե մեդալի և Եվրոպայի չեմպիոնի կոչմանն են արժանանում Հովհաննես Դանիելյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Արմեն Հակոբյան) և Էդուարդ Համբարձումյանը (մարզիչ՝ ԽՍՀՄ և ՀՀ վաստակավոր մարզիչ՝ Ռաֆայել Մեհրաբյան):

2008թ. աշխարհի գավաթի խաղարկությունում (Ռուսաստան) Էջմիածինցի Անդրանիկ Հակոբյանը հոչակվում է աշխարհի գավաթակիր (մարզիչ՝ ՀՀ վաս-

տակավոր մարզիչ Պավել Ղարսյան), իսկ 2009թ. Իտալիայում կայացած աշխարհի առաջնությունում արժանանում է արծաթե մեդալի:

2009թ.-ին (Լեհաստան) Կարեն Այլագյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Արման Հարությունյան) և 2011թ.-ին (Իռլանդիա) Կորյուն Սողոմոնյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Սամվել Սողոմոնյան). ովքեր սովորում էին ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտում, հաղթող են ճանաչվում Եվրոպայի երիտասարդների առաջնությունում:

2012թ.-ին Հայաստանում (Երևան) կայացած աշխարհի երիտասարդների առաջնությունում հաղթող է հռչակվում երևանցի Նիկոլ Հարությունովը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Կիմ Դանիելյան), երրորդ տեղն է զբաղում ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտի ուսանող Էջմիածինցի գերծանր քաշային Նարեկ Մելքոնյանը (մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Պավել Ղարսյան):

2014թ. Բուլղարիայում (Սոֆիա) կայացած աշխարհի երիտասարդների հերթական առաջնությունում, որտեղ խաղարկվում էր նաև Նանջինգում (Չինաստան) կայանալիք պատանեկան օլիմպիական խաղերի ուղեգիր, ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտի I-ին կուրսի ուսանող, Աբովյանցի Նարեկ Մանասյանը (մարզիչ՝ Արշավիր Գրիգորյան) նվաճում է բրոնզե մեդալ և իրավունք ստանում մաս-

նակցելու պատանեկան օլիմպիական խաղերին, որտեղ նույնպես նվաճում է բրոնզե մեդալ:

Նույն առաջնությունում մասնակցող մեր միակ հայ մարզուհին՝ Անուշ Գրիգորյանը (մարզիչ՝ Խաչիկ Խաչատրյան) հռչակվում է աշխարհի առաջնության հաղթող և նույնպես իրավունք ստանում մասնակցելու պատանեկան օլիմպիական խաղերին, որտեղ գրավում է IV տեղը:

Բոնցքամարտի զարգացման գործում մեծ ավանդ են ներդրել Երևանի օլիմպիական հերթափոխի պետական մարզական քոլեջը և Ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտը, որտեղ բարձրագույն կրթություն ստանալու հետ մեկտեղ, իրենց սպորտային վարպետությունն են կատարելագործում բազմաթիվ պատանիներ և երիտասարդներ:

**ՕԼԻՄՊԻԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԻ, ԱՇԽԱՐՀԻ ԵՎ ԵՎՐՈՊԱՅԻ
ՉԵՄՊԻՈՆՆԵՐ**

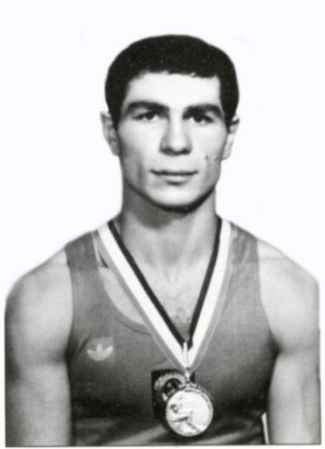
ՎԱՐԱՋԴԱՏ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻ

Օլիմպիական խաղերի չեմպիոն /385 թ./

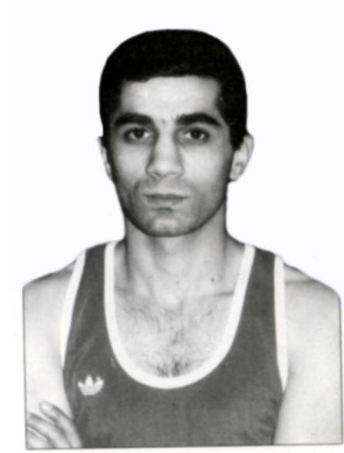

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԵՆԳԻԲԱՐՅԱՆ

օլիմպիական խաղերի չեմպիոն (1956),
Եվրոպայի եռակի չեմպիոն (1953, 1957, 1959)

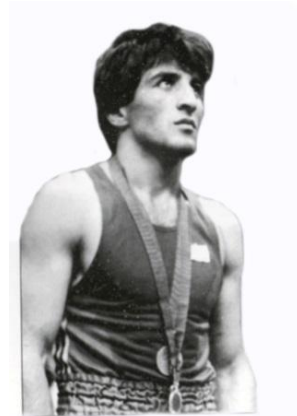
ԻՄՐԱՅԵԼ ՀԱԿՈՒԿՈՒՅԱՆ
 Աշխարհի չեմպիոն (1989),
 Եվրոպայի եռակի չեմպիոն
 (1985, 1989, 1991), աշխարհի
 գավաթակիր (1985)

ՆՇԱՆ ՄՈՒՆՉՅԱՆ
 Աշխարհի չեմպիոն (1993),
 Եվրոպայի չեմպիոն (1987), աշ-
 խարհի գավաթակիր (1994)

ԱՐՔԵՐՏ ՆԻԿՈՒՅԱՆ
 Եվրոպայի չեմպիոն (1979)

ՄԱՄՍՈՆ ԽԱԶԱՏՅԱՆ
 Եվրոպայի չեմպիոն (1985)

ՀՈՎՀԱՆՆԵՄ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ
Եվրոպայի չեմպիոն (2008)

ՄԵԽԱԿ ԴԱԶԱՐՅԱՆ
Եվրոպայի չեմպիոն (1987)

ՀՐԱԶԻԿ ԶՎՎԱՆՅԱՆ
Եվրոպայի չեմպիոն (2010), օլիմպիական խաղերի բրոնզե մեդալակիր (2008)

**ԷԴՈՒԱՐԴ
ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆ**
Եվրոպայի չեմպիոն (2008)

**ՄԻՐՈՂԱԿԱՆ ԲՈՒՆՑՔԱՄԱՐՏԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ
ԱՍՈՑԻԱՑԻԱ**

(AIBA)

ՆԱԽԱԳԱՀՆԵՐ

1. Էմիլ Գրեմոն- Ֆրանսիա- 1946-1959թթ.
2. Ռեդյարդ Ռասել- Անգլիա- 1962-1974թթ.
3. Ն.Նիկիֆորով- ԽՍՀՄ (Ռուսաստան)- 1974-1978թթ.
4. Դոն Հալլ- ԱՄՆ- 1979-1991թթ.
5. Ալվան Չառնդրի- Պակիստան- 1992-2005թթ.
6. Չինգզո- Վու- Թայվան-2006թ.-

ՀՀ ՖԵԴԵՐԱՅԻԱՅԻ ՆԱԽԱԳԱՀՆԵՐ

1. Ռոման Կարա-Պողոսյան- 1993-1994թթ.
2. Վանիկ Սիրադեղյան – 1995-1996թթ.
3. Հայկ Հարությունյան- 1997-2008թթ.
4. Արման Մուրադյան – 2009-2013թթ.
5. Արթուր Գևորգյան – 2013թ.-

***ՀՀ ԳԼԽԱՎՈՐ ԵՎ ԱՎԱԳ ՄԱՐԶԻՉՆԵՐ
ՄԵԾԱՀԱՍՏԱԿՆԵՐ***

1. Ռաֆայել Մեհրաբյան - 1993-1996թթ
2. Արմեն Անտոնյան – 1996թ.

3. Ալեքսանդր Սարգսյան – 1997-1999թթ.
4. Իսրայել Հակոբկոխյան – 2000թ.
5. Դավիթ Թորոսյան – 2001-2002թթ.
6. Ռաֆայել Մեհրաբյան – 2003-2011թթ.
7. Կարեն Աղամալյան – 2012-2013թթ.
8. Դավիթ Թորոսյան – 2014թ.-

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ

1. Ստեփան Աթոյան – 1993-1994թթ.
2. Դերենիկ Ոսկանյան – 1995-2013թթ.
3. Վազգեն Բաղայան – 2014թ.
4. Կարեն Աղամալյան – 2015 թ.

ԱՎԱԳ ՏԱՐԻՔԻ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐ

1. Ֆեդյա Ալեքսանյան – 1995-2011թթ.
2. Արման Հարությունյան – 2012թ.-

ԿՐՏՄԵՐ ՏԱՐԻՔԻ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐ

1. Ստեփան Աթոյան – 2007թ.
2. Արման Հարությունյան – 2008-2011թթ.
3. Արշավիր Գրիգորյան – 2012-2013թթ.
4. Աշոտ Ավետիսյան – 2014թ.-

ԿԱՆԱՅՔ ԵՎ ԱՂՋԻԿՆԵՐ

1. Ռաֆայել Մեհրաբյան – 2011-2013թթ.
2. Դերենիկ Ոսկանյան – 2014թ.-

ՔԱՇԱՅԻՆ ԿԱՐԳԵՐԸ ԲՈՒՆՑՔԱՄԱՐՏՈՒՄ

Մեծահասակ. և սրիտասարդ.	Կանայք և երիտ. աղջիկներ	Ավագ տարիքի պատանիներ	Պատանի- աղջիկներ	Կրտսեր տարիքի պատանիներ
1. 46-49կգ	1. 45-48կգ	1. 44-46կգ	1. 44-46կգ	1. 37-38,5կգ
2. 52կգ	2. 51կգ	2. 48-կգ	2. 48կգ	2. 40կգ
3. 56կգ	3. 54կգ	3. 50կգ	3. 50կգ	3. 41,5կգ
4. 60կգ	4. 57կգ	4. 52կգ	4. 52կգ	4. 43կգ
5. 64կգ	5. 60կգ	5. 54կգ	5. 54կգ	5. 44,5կգ
6. 69կգ	6. 64կգ	6. 57կգ	6. 57կգ	6. 46կգ
7. 75կգ	7. 69կգ	7. 60կգ	7. 60կգ	7. 48կգ
8. 81կգ	8. 75կգ	8. 63կգ	8. 63կգ	8. 50կգ
9. 91կգ	9. 81կգ	9. 66կգ	9. 66կգ	9. 52կգ
10. +91կգ	10. +80կգ	10. 70կգ	10. 70կգ	10. 54կգ
		11. 75կգ	11. 75կգ	11. 56կգ
		12. 80կգ	12. 80կգ	12. 59կգ
		13. +80կգ	13. +80կգ	13. 62կգ
				14. 65կգ
				15. 68կգ
				16. 72կգ
				17. 76կգ
				18. +76կգ

ՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԽՄԲԵՐԸ ԵՎ ՌԱՌՈՒՆԴՆԵՐԻ
ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲՈՒՑՔԱՄԱՐՏՈՒՄ

Տարիքային խմբերը	Ռաունդ, տևող.	Տարիքային խմբերը	Ռաունդ, տևող.
Մեծահասակներ- 19-40տ.	3ռ.-3ր.	Կանայք- 19-34տ.	4ռ.-2ր.
Երիտասարդներ- 17-18տ.	3ռ.-3ր.	Երիտաս.աղջիկներ- 17-18տ.	4ռ.-2ր.
Ավագ տ.պատանիներ- 15-16տ.	3ռ.-2ր.	Պատանի.աղջիկներ- 14-16տ.	3ռ.-2ր.
Կրտսեր տ. պատանիներ 13-14տ.	3ռ.-1,5ր.		

ՀՀ ՎԱՍՏԱԿԱՎՈՐ ՄԱՐԶԻԶՆԵՐ

1. Արիստակեսյան Էդուարդ-Երևան-1957թ. (ԽՍՀՄ)
2. Սաղոյան Սամվել- Վանաձոր- 1962թ.
3. Հովհաննիսյան Վարդան- Երևան- 1962թ.
4. Ենգիբարյան Վլադիմիր- Երևան- 1964թ.
5. Հարությունով Արտյոմ- Երևան- 1964թ.
6. Զատիկյան Թադևոս- Երևան- 1964թ.
7. Հովհաննիսյան Ժիրայր- Երևան- 1965թ.
8. Սողոմոնյան Համլետ – Երևան- 1965թ.
9. Մեհրաբյան Ռաֆայել- Երևան- 1966թ. (ԽՍՀՄ)
10. Անտոնյան Ռաֆայել- Երևան- 1966թ.

11. Հերթնեցյան Շավարշ- Երևան- 1967թ.
12. Փափազյան Միշել- Երևան- 1968թ.
13. Հարությունյան Սպարտակ- Վանաձոր- 1968թ.
14. Փոքսուղյան Էդուարդ- Գյումրի- 1968թ.
15. Եղիգարյան Վլադիմիր- Երևան- 1968թ.
16. Ջաներյան Կառլոս- Երևան- 1968թ.
17. Դավթյան Դիկուլ- Երևան-1969թ.
18. Աթանեսյան Վոլտեր- Երևան- 1969թ.
19. Եղոյան Սրապիոն- Երևան- 1970թ.
20. Հարությունյան Վարազդատ- Երևան- 1970թ.
21. Խուդավերդյան Գառնիկ- Երևան- 1970թ.
22. Ենգիբարյան Հակոբ- Երևան- 1970թ.
23. Պապյան Անդրանիկ- Երևան- 1970թ.
24. Ադամյան Անդրանիկ- Երևան- 1970թ.
25. Իսրայելյան Հայկ- Երևան- 1972թ.
26. Նալժյան Համիկ- Երևան- 1972թ.
27. Ղայֆեջյան Վիլեն- Երևան- 1972թ.
28. Սարգսյան Հրանտ- Երևան- 1972թ.
29. Հովհաննիսյան Լյովա- Երևան- 1976թ.
30. Գասպարյան Գուրգեն- Թբիլիսի- 1976թ.
31. Այվազյան Մայիս- Վանաձոր- 1978թ.
32. Միրզոյան Սուրեն- Վանաձոր- 1979թ.
33. Հովհաննիսյան Ռոբերտ- Երևան- 1979թ.(ԽՍՀՄ)
34. Բաղալյան Վազգեն- Վանաձոր- 1979թ.
35. Ենգոյան Կիմ- Երևան- 1979թ.

36. Սարգսյան Ալեքսանդր- Երևան- 1980թ.
37. Եղիկյան Վազգեն- Գյումրի- 1980թ.
38. Ոսկանյան Դերենիկ- Երևան- 1983թ.
39. Գևորգյան Համբարձում- Երևան- 1984թ.
40. Պողոսյան Վրեժ- Երևան- 1986թ.
41. Թամիրյան Շմավոն- Երևան- 1986թ.
42. Միսակյան Լևոն- Երևան- 1986թ.
43. Ղազարյան Սարգիս- Գյումրի- 1986թ.(ԽՍՀՄ)
44. Հարությունյան Հրաչ- Գյումրի- 1987թ.
45. Անտոնյան Արմեն- Երևան- 1988թ. (ԽՍՀՄ)
46. Սահակյան Արշակ- Երևան- 1988թ.
47. Ներսիսյան Յուրա- Երևան- 1989թ.
48. Գաբրիելյան Մանվել- Գյումրի- 1989թ.
49. Մաղաքյան Հարություն- Գյումրի- 1990թ.
50. Գևորգյան Վանիկ- Գյումրի- 1990թ.
51. Աթոյան Ստեփան- Երևան- 1990թ.
52. Գաբրիելյան Դերենիկ- Երևան- 1990թ.
53. Թումանյան Կառլեն- Վանաձոր- 1990թ.
54. Ալեքսանյան Ֆեդյա- Երևան- 1990թ.
55. Նոխուրյան Լևոն- Երևան- 1991թ.
56. Հարությունյան Արմեն- Երևան- 1991թ.
57. Դավթյան Վյաչեսլավ- Արարատ- 1991թ.
58. Բաղդասարյան Վարդան- Վանաձոր- 1991թ.
59. Պողոսյան Զավեն- Երևան- 1991թ.
60. Հովհաննիսյան Համլետ- Վանաձոր- 1993թ.

61. Հովհաննիսյան Ալբերտ- Վանաձոր- 1993թ.
62. Ամյան Կառլեն- Վանաձոր- 1995թ.
63. Դավթյան Վարուժան- Գյումրի- 1997թ.
64. Գևորգյան Արտավազդ- Գյումրի- 1997թ.
65. Ղարսյան Պավել- Էջմիածին- 1997թ.
66. Գևորգյան Լևոն- Վանաձոր- 1997թ.
67. Նազարյան Հարություն- Երևան- 1997թ.
68. Ղամբարյան Սեյրան- Վանաձոր- 1997թ.
69. Ղազարյան Սուրեն- Երևան – 1998թ.
70. Աղամալյան Կարեն- Երևան- 1999թ.
71. Միսակյան Գևորգ- Վանաձոր- 2000թ.
72. Կոստանյան Էդուարդ- Երևան – 2002թ.
73. Թադևոսյան Միհրան- Երևան- 2004թ.
74. Հակոբյան Արմեն- Երևան- 2004թ.
75. Գևորգյան Արա- Գյումրի- 2004թ.
76. Սողոմոնյան Սամվել- Երևան (Զովունի)- 2009թ.
77. Հարությունյան Արման- Երևան- 2009թ.
78. Դանիելյան Կիմ- Աբովյան- 2012թ.
79. Խաչատրյան Խաչիկ- Մասիս- 2014թ.
80. Թամիրյան Հարություն – 2014 թ.
81. Ղազարյան Մեխակ – 2014 թ.
82. Գրիգորյան Արշավիր – 2014 թ.

ՀՀ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐԳԻ ՄՐՑԱՎԱՐՆԵՐ

1. Ենգիբարյան Վլադիմիր- Երևան
2. Զատիկյան Թադևոս- Երևան
3. Գաբրիելյան Դերենիկ- Երևան
4. Ղազարյան Սուրեն- Երևան
5. Սարգսյան Հենրիկ- Երևան
6. Օհանջանյան Ժորա-Երևան
7. Ղամբարյան Սեյրան- Վանաձոր
8. Հովհաննիսյան Լյովա- Երևան
9. Ալեքսանյան Ֆեոյա- Երևան
10. Բադալյան Վազգեն-Վանաձոր
11. Ավոյան Բագրատ- Վանաձոր
12. Գասպարյան Սամվել- Երևան
13. Թովմասյան Հարություն- Երևան
14. Բաղդասարյան Վարդան – Վանաձոր
15. Հովհաննիսյան Արմեն- Երևան
16. Մխիթարյան Սամսոն- Երևան

ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԲՈՒՅՔԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ՆՎԱՃԱԾ
ՄԵԴԱԼՆԵՐԸ ԽՍՀՄ- Ի ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ
ԸՍՏ ՏԱՐԵԹՎԵՐԻ (ՄԵԾԱՀԱՍԱԿՆԵՐ)

N	Երկիրը Տարեթիվը	Մեդալներ			Ընդա- մենը
		Ոսկի	Արծաթ	Բրոնզ	
1	Մոսկվա- 1926				
2	Մինսկ- 1933			1	1
3	Մոսկվա- 1934		1		1
4	Մոսկվա- 1935			1	1
5	Մոսկվա- 1936	1			1
6	Մոսկվա- 1937				
7	Մոսկվա- 1938		1		1
8	Մոսկվա- 1939				
9	Մոսկվա- 1940				
10	Մոսկվա- 1944				
11	Մոսկվա- 1945				
12	Մոսկվա- 1946				
13	Մոսկվա- 1947				
14	Թբիլիսի- 1948				
15	Կաունաս- 1949				
16	Սվերդլովսկ- 1950	1			1
17	Դոնեցկ- 1951			1	1
18	Մոսկվա- 1952		2		2
19	Իվանովո- 1953			1	1
20	Մոսկվա- 1954				
21	Մոսկվա- 1955	1		1	2
22	Մոսկվա- 1956	1	2		3

23	Մոսկվա- 1957		1	1	2
24	Մոսկվա- 1958	1			1
25	Մոսկվա- 1959				
26	Լենինգրադ- 1960			1	1
27	Մոսկվա- 1961			1	1
28	Կիև- 1962				
29	Մոսկվա- 1963				
30	Խարթում- 1964				
31	Մոսկվա- 1965				
32	Մոսկվա- 1966				
33	Մոսկվա- 1967			2	2
34	Լենինական- 1968		1	1	2
35	Կազան- 1969				
36	Կաունաս- 1970	2			2
37	Կազան- 1971		1		1
38	Մոսկվա- 1972			2	2
39	Վիլնուս- 1973	2	1		3
40	Իժմեվսկ- 1974		1	2	3
41	Տաշկենտ- 1975	1	2	1	4
42	Սվերդլովսկ- 1976		1		1
43	Ֆրունզե- 1977			3	3
44	Թբիլիսի- 1978		1	1	2
45	Մոսկվա- 1979	3	1	1	5
46	Ռոստով. Նա. Դոն- 1980	1	1	1	3
47	Տաշկենտ- 1981	4	1	1	6
48	Դոնեցկ- 1982	2	1		3

49	Մոսկվա- 1983	2	2	1	5
50	Տաշկենտ- 1984		3	4	7
51	Երևան- 1985	2	2	5	9
52	Ալմա- Աթա- 1986	2	2		4
53	Կաունաս- 1987	2	2	4	8
54	Տաշկենտ- 1988	1	1	4	6
55	Ֆրունզե- 1989	2	1	1	4
56	Լուցկ- 1990	1		3	4
57	Կազան- 1991	2		4	6
58	Տամբով- 1992				
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		34	32	49	115

**ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՉԵՄՊԻՈՆՆԵՐ ԵՎ
ՄՐՑԱՆԱԿԱԿԻՐՆԵՐ**

N	Անուն ազգանուն	Մարզիչ	Քաղաքը /ճննդավայր/ /քաղաք/	Անցկացման վայրը /քաղաք/	Տարեթիվը			Ք.կ/կգ
					Գրաված տեղերը			
					I	II	III	
1	Անդրանիկ Պապյան	Գուրգեն Գասպարյան	Երևան	Մինսկ			1933	57
	Անդրանիկ Պապյան			Մոսկվա		1934		57
	Անդրանիկ Պապյան			Մոսկվա			1935	57
	Անդրանիկ Պապյան			Մոսկվա	1936			57
2	Հայկ Իսրայելյան	Գուրգեն Գասպարյան	Երևան	Մոսկվա			1938	81
3	Էդուարդ Արիստակեսյան	Գուրգեն Գասպարյան	Երևան	Սվերդլովսկ	1950			60
	Էդուարդ Արիստակեսյան			Մոսկվա		1952		57
4	Վլադիմիր Ենգիբարյան	Արտյոմ Հարությունով Էդուարդ Արիստակեսյան	Երևան	Դոնեցկ			1951	54
	Վլադիմիր Ենգիբարյան			Իվանովո			1953	60
	Վլադիմիր Ենգիբարյան			Մոսկվա	1955			63,5
	Վլադիմիր Ենգիբարյան			Մոսկվա	1956			63,5
	Վլադիմիր Ենգիբարյան			Մոսկվա	1958			63,5

5	Մայիս Այվազյան	Սամվել Սադոյան	Վանաձոր	Մոսկվա		1952		54
6	Միշել Փափազյան	Արտյոմ Հարությունով	Երևան	Մոսկվա			1955	57
	Միշել Փափազյան			Մոսկվա		1956		57
	Միշել Փափազյան			Մոսկվա		1957		57
7	Հրանտ Սարգսյան	Անդրանիկ Պապյան	Երևան	Մոսկվա		1956	54	
8	Կրասիկ Թովմասյան	Արտյոմ Հարությունով	Երևան	Մոսկվա			1957	71
9	Կառլոս Ջաներյան	Վարդան Հովհաննիսյան	Երևան	Լենին-գրադ			1960	71
10	Լևոն Մինասյան	Թադևոս Ջատիկյան	Գյումրի	Մոսկվա			1961	54
11	Համլետ Բեգոյան	Ռաֆայել Մեհրաբյան	Երևան	Մոսկվա			1967	71
12	Ժորա Հովսեփյան	Սպարտակ Հարությունյան	Վանաձոր	Մոսկվա			1967	48
13	Կամո Սարոյան	Ժիրայր Հովհաննիսյան	Երևան	Լենինակ.			1968	+81
	Կամո Սարոյան			Կառունաս	1970			+81
14	Գուրգեն Սայադյան	Կառլոս Ջաներյան	Երևան	Լենինակ.		1968		63,5
15	Սուրեն Ղազարյան	Դիկուլ Դավթյան Ռաֆայել Մեհրաբյան	Երևան	Կառունաս	1970			63,5
	Սուրեն Ղազարյան			Կազան		1971		63,5
	Սուրեն Ղազարյան			Մոսկվա			1972	63,5
	Սուրեն Ղազարյան			Վիլնուս		1975		63,5

16	Սուրեն Դուրյան	Միշել Փափազյան	Երևան	Մոսկվա			1972	48
	Սուրեն Դուրյան			Վիլնուս	1973			48
	Սուրեն Դուրյան			Իժմեվսկ		1974		48
	Սուրեն Դուրյան			Տաշկենտ		1975		51
17	Դավիթ Թորոսյան	Միշել Փափազյան	Երևան	Վիլնուս	1973			54
	Դավիթ Թորոսյան			Իժմեվսկ			1974	54
	Դավիթ Թորոսյան			Տաշկենտ			1975	54
	Դավիթ Թորոսյան			Սվերդլո- վսկ		1976		54
	Դավիթ Թորոսյան			Ֆրունզե			1977	54
	Դավիթ Թորոսյան			Թբիլիսի		1978		54
18	Աշոտ Ավետիսյան	Վուլտեր Աթանեսյան	Երևան	Վիլնուս		1973		57
	Աշոտ Ավետիսյան			Իժմեվսկ			1974	57
	Աշոտ Ավետիսյան			Տաշկենտ	1975			57
19	Խորեն Ինջեյան	Լյովա Հավիաննիսյան	Երևան	Ֆրունզե			1977	+81
	Խորեն Ինջեյան			Մոսկվա	1979			+81
	Խորեն Ինջեյան			Ռոս.Նա.Դ			1980	+81
20	Լևոն Գևորգյան	Սպարտակ Հարությունյան	Վանաձոր	Ֆրունզե			1977	81
21	Հրաչիկ Հովհաննիսյան	Ալեքսանդր Սարգսյան	Երևան	Թբիլիսի			1978	54

22	Ալբերտ Նիկոլյան	Կիմ Ենգոյան	Երևան	Մոսկվա	1979		81
	Ալբերտ Նիկոլյան			Տաշկենտ		1981	81
23	Իսրայել Հակոբկոխյան	Ռոբերտ Հովհաննիսյան	Երևան	Մոսկվա	1979		63,5
	Իսրայել Հակոբկոխյան			Ռոս.Նա.Դ.	1980		63,5
	Իսրայել Հակոբկոխյան			Տաշկենտ	1981		67
	Իսրայել Հակոբկոխյան			Դոնեցկ	1982		67
	Իսրայել Հակոբկոխյան			Մոսկվա	1983		67
	Իսրայել Հակոբկոխյան			Տաշկենտ		1984	67
	Իսրայել Հակոբկոխյան			Կաունաս		1987	67
	Իսրայել Հակոբկոխյան			Ֆրունզե	1989		71
	Իսրայել Հակոբկոխյան			Կազան	1991		71
	24			Սամսոն Խաչատրյան	Սուրեն Միրզոյան	Վանաձոր	Մոսկվա
Սամսոն Խաչատրյան		Ռոս.Նա.Դ.	1980				54
Սամսոն Խաչատրյան		Տաշկենտ	1981				57
Սամսոն Խաչատրյան		Դոնեցկ	1982				54
Սամսոն Խաչատրյան		Մոսկվա	1983				57
Սամսոն Խաչատրյան		Տաշկենտ		1984			57
Սամսոն Խաչատրյան		Ալմա- Աթա		1986			57
Սամսոն Խաչատրյան		Կաունաս		1987			57
Սամսոն Խաչատրյան		Տաշկենտ		1988			60

25	Ատոմ Պողոսյան	Համբարձում Գևորգյան	Երևան	Երևան (բաց.առ.)			1979	
26	Վասիլ Մանուկյան	Վազգեն Եղիկյան	Գյումրի	Տաշկենտ	1981			51
27	Մանվել Մուրադյան	Վազգեն Եղիկյան	Գյումրի	Տաշկենտ	1981			63,5
	Մանվել Մուրադյան			Դոնեցկ	1982			63,5
	Մանվել Մուրադյան			Մոսկվա	1983			63,5
28	Վաչիկ Մկրտչյան	Դերենիկ Ոսկանյան	Երևան	Տաշկենտ		1981		60
29	Արթուր Դիմաքսյան	Դերենիկ Ոսկանյան	Երևան	Մոսկվա	1983			48
	Արթուր Դիմաքսյան			Տաշկենտ		1984		48
30	Բարկեն Սահրադյան	Վազգեն Բաղայան	Վանաձոր	Մոսկվա			1983	71
	Բարկեն Սահրադյան			Տաշկենտ		1984		71
	Բարկեն Սահրադյան			Երևան		1985		71
	Բարկեն Սահրադյան			Ալմա- Աթա	1986		71	
31	Նշան Մունչյան	Արմեն Անտոնյան	Երևան	Տաշկենտ		1984		48
	Նշան Մունչյան			Երևան		1985		48
	Նշան Մունչյան			Ալմա- Աթա	1986		48	
	Նշան Մունչյան			Կաունաս	1987		48	
	Նշան Մունչյան			Տաշկենտ		1988		48
	Նշան Մունչյան			Ֆրունզե	1989		48	
	Նշան Մունչյան				Կազան	1991		48
32	Մուրեն Օհանյան	Վազգեն Բաղայան	Վանաձոր	Տաշկենտ		1984		57
	Մուրեն Օհանյան			Երևան	1985		57	

33	Լեոնիկ Պապյան	Վազգեն Բաղայան	Վանաձոր	Տաշկենտ			1984	48
	Լեոնիկ Պապյան			Երևան			1985	51
34	Մանվել Ավետիսյան	Ալեքսանդր Սարգսյան	Երևան	Երևան	1985			71
	Մանվել Ավետիսյան			Ալմա-Աթա	1986			71
	Մանվել Ավետիսյան			Կաունաս		1987		71
	Մանվել Ավետիսյան			Տաշկենտ			1988	71
	Մանվել Ավետիսյան			Ֆրունզե		1989		71
35	Մեխակ Ղազարյան	Սարգիս Ղազարյան	Գյումրի	Երևան		1985		57
	Մեխակ Ղազարյան			Կաունաս	1987			57
	Մեխակ Ղազարյան			Տաշկենտ	1988			57
	Մեխակ Ղազարյան			Լուցկ	1990			60
	Մեխակ Ղազարյան			Կազան			1991	60
36	Հուսիկ Արիստակեսյան	Կիմ Ենգոյան	Էջմիածին	Երևան		1985		71
	Հուսիկ Արիստակեսյան			Կաունաս			1987	71
37	Տիգրան Մեղրակյան	Հարություն Մաղաքյան	Գյումրի	Երևան			1985	51
	Տիգրան Մեղրակյան			Տաշկենտ			1988	51
38	Հայկ Բաղդասարյան	Միշիկ Հարությունյան	Երևան	Երևան			1985	63,5
39	Գալուստ Սաֆարյան	Վարդան Բաղդասարյան	Վանաձոր	Կաունաս			1987	54
	Գալուստ Սաֆարյան			Լուցկ			1990	57
40	Արմեն Քարամյան	Լևոն Միսակյան	Երևան	Կաունաս			1987	75

41	Ստեփան Շահբազյան	Շմավոն Թամիքյան	Երևան	Տաշկենտ			1988	67
42	Արթուր Միքայելյան	Կառլեն Թումանյան	Վանաձոր	Ֆրունզե			1989	51
43	Սամվել Գալոյան	Հրաչ Հարությունյան	Գյումրի	Լուցկ			1990	54
44	Արմեն Գևորգյան	Արտավազդ Գևորգյան	Գյումրի	Լուցկ			1990	60
45	Ալեքսան Նալբանդյան	Յուրա Ներսիսյան	Երևան	Կազան			1991	48
46	Տիգրան Հովհաննիսյան	Հարություն Մաղաքյան	Գյումրի	Կազան			1991	57
47	Արթուր Գեղամյան	Աշոտ Ավետիսյան	Երևան	Կազան			1991	71

**ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԲՈՒՆՑՔԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ՆՎԱՃԱԾ
ՄԵԴԱԼՆԵՐԸ ՕԼԻՄՊԻԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐՈՒՄ, ԱՇԽԱՐՀԻ
ԵՎ ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ**

	Օլիմպ. խաղեր	Աշխարհի առաջն. (մեծահ.)	Եվրոպայի առաջն. (մեծահ.)	Աշխարհի առաջն. (երիտաս.)	Եվրոպայի առաջն. (երիտաս.)	Աշխարհի առաջն. (սվ. տ. պատանի.)	Եվրոպայի առաջն. (սվ. տ. պատանի.)	Եվրոպայի առաջն. (կրտ. տ. պատանի.)	Ընդհանուր
ՈՍԿԻ	1	2	13	3+1 (աղջ.)	7	1	5	5	38
ԱՐԾԱԹ		2	5+1 (աղջ.)		6	4+1 (աղջ.)	7	11	37
ԲՐՈՆԶ	2	7	14	10	15+1 (աղջ.)	7+1 (աղջ.)	23+1 (աղջ.)	23	104
ԸՆԴՀ.	3	11	33	14	29	14	36	39	179

**ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԲՈՒՑՔԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ՑՈՒՅՑ ՏՎԱԾ
ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ ՕԼԻՄՊԻԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐՈՒՄ
(1896-2012թթ.)**

N	Տարե- թիվը	Քաղաքը	Անուն ազգանուն	Մարզիչը	Արդյունքը	Ք.կ.կզ
1	1896	Աթենք				
2	1900	Փարիզ				
3	1904	Սենտ-Լուիս				
4	1908	Լոնդոն				
5	1912	Ստոկհոլմ				
6	1916	չի կայացել				
7	1920	Անտվերպեն				
8	1924	Փարիզ				
9	1928	Ամստերդամ				
10	1932	Լոս- Անջելես				
11	1936	Բեռլին				
12	1940	չի կայացել				
13	1944	չի կայացել				
14	1948	Լոնդոն				
15	1952	Հելսինկի				
16	1956	Մելբուռն	Վլադիմիր Ենգիբարյան	Ա.Հարությունով Է.Արիստակեսյան	I տեղ	63,5
17	1960	Հոնոլուլու	Վլադիմիր Ենգիբարյան		մասնակից	63,5
18	1964	Տոկիո				
19	1968	Մեխիկո				
20	1972	Սյունիսեն				
21	1976	Մոնրեալ	Դավիթ Թորոսյան	Մ.Փափազյան	III տեղ	51
22	1980	Մոսկվա	Սամսոն Խաչատրյան	Ս.Միրզոյան	մասնակից	54
			Իսրայել Հակոբյան	Ռ.Հովհաննիսյան	մասնակից	67
23	1984	Լոս-Անջելես				

24	1988	Մեռլ	Մեխակ Ղազարյան	Ս.Ղազարյան	մասնակից	57
25	1992	Բարսեղնա				
26	1996	Ատլանտա	Արթուր Գևորգյան	Վ.Աթանեսյան	V տեղ	57
			Նշան Մունջյան	Ա.Անտոնյան	մասնակից	48
			Լեոնիկ Պապյան	Վ.Բաղալյան	մասնակից	51
			Մեխակ Ղազարյան	Ս.Ղազարյան	մասնակից	60
27	2000	Սիդնեյ	Վախթանգ Դարչինյան	Վ.Բաղալյան	V տեղ	51
			Արամ Ռամազյան	Հ.Նազարյան	մասնակից	57
			Արթուր Գևորգյան	Վ.Աթանեսյան	մասնակից	60
28	2004	Աթենք	Ալեքսան Նալբանդյան	Յու.Ներսիսյան	V տեղ	48
29	2008	Պեկին	Հրաչիկ Զավախյան	Գ.Միսակյան	III տեղ	60
			Հովհաննես Դանիելյան	Ա.Հակոբյան	մասնակից	48
			Էդուարդ Համբարձումյան	Ռ.Մեհրաբյան	մասնակից	64
			Անդրանիկ Հակոբյան	Պ.Ղարսյան	մասնակից	75
30	2012	Լոնդոն	Անդրանիկ Հակոբյան	Պ.Ղարսյան	մասնակից	75

**ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԲՈՒՑՔԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ՆՎԱՃԱԾ ՄԵ-
ԴԱԼՆԵՐԸ ՕԼԻՄՊԻԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐՈՒՄ (1896-2012թթ.)**

N	Քաղաքը Տարեթիվը	Մեդալներ			Ընդ.
		Ոսկի	Արծաթ	Բրոնզ	
16	Մելբուռն- 1956	1			1
21	Մոնրեալ- 1976			1	1
29	Պեկին- 2008			1	1
	Ընդհանուր	1		2	3

Վարազդատ Արշակունի- 385թ. Օլիմպիա Խտեղ

ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԲՈՒՅՔԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ՆՎԱՃԱԾ
ՄԵՂԱԼՆԵՐԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ
ԸՍՏ ՏԱՐԵԹՎԵՐԻ (մեծահասակներ)

N	Երկիրը Տարեթիվը	Մեղալներ			Ընդամենը
		Ոսկի	Արծաթ	Բրոնզ	
1	Կուբա- 1974			1	1
2	Հարավսլավիա- 1978				
3	Գերմանիա- 1982				
4	ԱՄՆ- 1986			1	1
5	ԽՍՀՄ- 1989	1		1	2
6	Ավստրալիա- 1991		1		1
7	Ֆինլանդիա- 1993	1		1	2
8	Գերմանիա- 1995			1	1
9	Հունգարիա- 1997			1	1
10	ԱՄՆ- 1999				
11	Իռլանդիա- 2001				
12	Թաիլանդ- 2003				
13	Չինաստան-2005			1	1
14	ԱՄՆ- 2007				
15	Իտալիա- 2009		1		1
16	Ադրբեջան- 2011				
17	Ղազախստան- 2013				
	Ընդամենը	2	2	7	11

**ԱՇԽԱՐՀԻ ՉԵՄՊԻՈՆՆԵՐ ԵՎ ՄՐՑԱՆԱԿԱԿԻՐՆԵՐ
(ՄԵԾԱՀԱՍԱԿՆԵՐ)**

N	Անուն ազգանուն	Մարզիչը	Քաղաքը /ճննդա- վայր/	Անցկացման վայրը /երկիր/	Տարեթիվը			Ք.կ /կգ/
					Գրաված տեղերը			
					I	II	III	
1	Դավիթ Թորոսյան	Միշել Փափազյան	Երևան	Կուբա			1974	54
2	Մանվել Ավետիսյան	Ալեքսանդր Սարգսյան	Երևան	ԱՄՆ			1986	71
3	Իսրայել Հակոբկոխյան	Ռոբերտ Հովհաննիսյան	Երևան	ԻսՄՄ	1989			71
	Ավստրալիա				1991		71	
4	Նշան Մունչյան	Արմեն Անտոնյան	Երևան	ԻսՄՄ			1989	48
	Նշան Մունչյան			Ֆինլանդիա	1993		48	
5	Արշակ Ավարտակյան	Լևոն Նոխուրյան	Երևան	Ֆինլանդիա			1993	91
6	Արթուր Միքայելյան	Կառլեն Թումանյան	Վանա- ձոր	Գերմանիա			1995	54
7	Արամ Ռամազյան	Հարություն Նազարյան	Երևան	Հունգարիա			1997	54
8	Արտակ Մալումյան	Կառլեն Ամյան	Վանա- ձոր	Չինաստան			2005	81
9	Անդրանիկ Հակոբյան	Պավել Ղարսյան	Էջմիա- ծին	Իտալիա		2009		75

**ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԲՈՒՅՔԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ՆՎԱՃԱԾ
ՄԵԴԱԼՆԵՐԸ ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ
ԸՍՏ ՏԱՐԵԹՎԵՐԻ (մեծահասակներ)**

N	Երկիրը Տարեթիվը	Մեդալներ			Ընդամենը
		Ոսկի	Արծաթ	Բրոնզ	
1	Շվեդիա- 1925				
2	Գերմանիա- 1927				
3	Հունգարիա- 1930				
4	Հունգարիա- 1934				
5	Իտալիա- 1937				
6	Իռլանդիա- 1939				
7	Իռլանդիա- 1947				
8	Նորվեգիա- 1949				
9	Իտալիա- 1951				
10	Լեհաստան- 1953	1			1
11	Գերմանիա- 1955		1	1	2
12	Չեխոսլովակիա- 1957	1			1
13	Շվեյցարիա- 1959	1			1
14	Հարավսլավիա- 1961				
15	ԽՍՀՄ- 1963				
16	Գերմանիա- 1965				
17	Իտալիա- 1967				
18	Ռումինիա- 1969				
19	Իսպանիա- 1971				
20	Հարավսլավիա- 1973				
21	Լեհաստան- 1975				

22	Գերմանիա- 1977				
23	Գերմանիա- 1979	1		1	2
24	Ֆինլանդիա- 1981				
25	Բուլղարիա- 1983				
26	Հունգարիա- 1985	2	1		3
27	Իտալիա- 1987	2			2
28	Հունաստան- 1989	1			1
29	Շվեդիա- 1991	1			1
30	Թուրքիա- 1993			2	2
31	Դանիա- 1996				
32	Բելառուս- 1998		1	2	3
33	Ֆինլանդիա- 2000			2	2
34	Ռուսաստան- 2002			1	1
35	Խորվաթիա- 2004				
36	Բուլղարիա- 2006		1	1	2
37	Մեծ Բրիտանիա- 2008	2	1		3
38	Ռուսաստան- 2010	1		2	3
39	Թուրքիա- 2011			1	1
40	Բելառուս- 2013			1	1
Ընդամենը		13	5	14	32

**ԵՎՐՈՊԱՅԻ ՉԵՄՊԻՈՆՆԵՐ ԵՎ ՄՐՑԱՆԱԿԱԿԻՐՆԵՐ
(ՄԵԾԱՀԱՍԱԿՆԵՐ)**

N	Անուն ազգանուն	Մարզիչը	Քաղաքը /ծննդա- վայր/	Անցկացման վայրը /երկիր/	Տարեթիվը			Ք.կ /կգ/
					Գրաված տեղերը			
					I	II	III	
1	Վլադիմիր Ենգիբարյան	Արտյոմ Հարությունով	Երևան	Լեհաստան	1953			60
	Վլադիմիր Ենգիբարյան	Էդուարդ Արիստակեսյան		Գերմանիա			1955	63,5
	Վլադիմիր Ենգիբարյան			Չեխոսլով.	1957			63,5
	Վլադիմիր Ենգիբարյան			Շվեյցարիա	1959			63,5
2	Կառլոս Ջանեթյան	Վարդան Հովհաննիսյան	Երևան	Գերմանիա		1955		71
3	Ալբերտ Նիկոլյան	Կիմ Ենգոյան	Երևան	Գերմանիա	1979			81
4	Խորեն Ինջեյան	Լյովա Հովհաննիսյան	Երևան	Գերմանիա			1979	+81
5	Սամսոն Խաչատրյան	Սուրեն Միրզոյան	Վանաձ.	Հունգարիա	1985			57
6	Իսրայել Հակոբկոխյան	Ռոբերտ Հովհաննիսյան	Երևան	Հունգարիա	1985			67
	Հունաստան			1989			71	
	Շվեդիա			1991			71	
7	Բաբկեն Սահրադյան	Վազգեն Բաղայան	Վանաձ.	Հունգարիա		1985		71
8	Նշան Մունջյան	Արմեն Անտոնյան	Երևան	Իտալիա	1987			48
9	Մեխակ Ղազարյան	Սարգիս Ղազարյան	Գյումրի	Իտալիա	1987			57
	Մեխակ Ղազարյան			Թուրքիա			1993	60

10	Արմեն Գևորգյան	Արտավազ Գևորգյան	Գյումրի	Թուրքիա			1993	63,5
11	Արայոմ Միսոնյան	Արմեն Անտոնյան	Երևան	Բելառուս		1998		57
12	Վախթանգ Դարչինյան	Վազգեն Բաղայան	Վանաձ.	Բելառուս			1998	51
13	Արթուր Գևորգյան	Վոլտեր Աթանեսյան	Երևան	Բելառուս			1998	60
14	Բագրատ Օհանյան	Վարուժան Դավթյան	Գյումրի	Ֆինլանդիա			2000	+91
15	Արամ Ռամազյան	Հարություն Նազարյան	Երևան	Ֆինլանդիա			2000	54
16	Մարատ Թովմասյան	Կարեն Աղամալյան	Ջշտարակ	Ռուսաստան			2002	91
17	Հրաչիկ Ջավախյան	Գևորգ Միսակյան	Վանաձ.	Բուլղարիա		2006		60
	Ռուսաստան			2010			64	
18	Հովհաննես Դանիելյան	Արմեն Հակոբյան	Երևան	Բուլղարիա			2006	48
	Հովհաննես Դանիելյան			Մեծ Բրիտանիա	2008			48
	Հովհաննես Դանիելյան			Ռուսաստան			2010	
19	Էդուարդ Համբար- ձումյան	Ռաֆայել Մեհրաբյան	Սոչի, Երևան	Մեծ Բրիտանիա	2008			64
20	Յուլակ Անանիկյան	Կարեն Աղամալյան	Երևան	Մեծ Բրիտանիա		2008		91
21	Արթուր Խաչատրյան	Կառլեն Ամյան	Վանաձ.	Ռուսաստան			2010	81
22	Վլադիմիր Սարուխանյան	Մեխակ Ղազարյան	Գյումրի	Թուրքիա			2011	60
23	Արամ Ավագյան	Յուրա Ներսիսյան	Երևան	Բելառուս			2013	56

**ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԲՈՒՅՔԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ՆՎԱՃԱԾ
ՄԵՂԱԼՆԵՐԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ
ԸՍՏ ՏԱՐԵԹՎԵՐԻ (Երիտասարդներ)**

N	Երկիրը Տարեթիվը	Մեղալներ			Ընդամենը
		Ոսկի	Արծաթ	Բրոնզ	
1	Ճապոնիա- 1979	1		1	2
2	Դոմինիկ, հանր.- 1983				
3	Ռումինիա- 1985				
4	Կուբա- 1987			1	1
5	Պուերտո- Ռիկո- 1989				
6	Պերու- 1990				
7	Կանադա-1992				
8	Թուրքիա- 1994				
9	Կուբա- 1996			1	1
10	Արգենտինա - 1998	1		1	2
11	Հունգարիա- 2000			1	1
12	Կուբա- 2002				
13	Հրվ. Կորեա- 2004			3	3
14	Մարոկկո- 2006				
15	Մեքսիկա- 2008				
16	Ադրբեջան- 2010				
17	Հայաստան- 2012	1		1	2
18	Բուլղարիա- 2014	1 (աղջ.)		1	2
Ընդամենը		4		10	14

**ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂԹՈՂՆԵՐ ԵՎ
ՄՐՑԱՆԱԿԱԿԻՐՆԵՐ (ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ)**

N	Անուն ազգանուն	Մարզիչը	Քաղաքը /ծննդա- վայր/ /Երկիր/	Անցկացման վայրը /Երկիր/	Տարեթիվը			Ք.կ /կգ/
					Գրաված տեղերը			
					I	II	III	
1	Իսրայել Հակոբկոխյան	Ռոբերտ Հովհաննիսյան	Երևան	Ճապոնիա	1979			63,5
2	Սուրեն Օհանյան	Վազգեն Բաղայան	Վանաձոր	Ճապոնիա			1979	54
3	Տիգրան Տերտերյան	Ֆեդյա Ալեքսանյան	Երևան	Կուբա			1987	+91
4	Տիգրան Հակոբյան	Շավարշ Հերթեցյան	Երևան	Կուբա			1996	60
5	Բագրատ Օհանյան	Վարուժան Դավթյան	Գյումրի	Արգենտինա	1998			+91
6	Լևոն Փայտյան	Դերենիկ Ոսկանյան Արմեն Հովհաննիսյան	Երևան	Արգենտինա			1998	91
7	Հարություն Թովմասյան	Կարեն Աղամալյան	Երևան	Հունգարիա			2000	54
8	Հովհաննես Դանիելյան	Արմեն Հակոբյան	Երևան	Հրվ. Կորեա			2004	48
9	Գաբրիել Տոլմաջյան	Արմեն Հակոբյան	Երևան	Հրվ. Կորեա			2004	54

10	Մամվել Մաթևոսյան	Գևորգ Միսակյան	Վանաձոր	Հրվ.Կորեա			2004	69
11	Նիկոլ Հարությունով	Կիմ Դանիելյան	Երևան	Հայաստան	2012			81
12	Նարեկ Մելքոնյան	Պավել Ղարսյան	Էջմիածին	Հայաստան			2012	+91
13	Նարեկ Մանասյան	Արշավիր Գրիգորյան	Աբովյան	Բուլղարիա			2014	81
14	Անուշ Գրիգորյան	Խաչիկ Խաչատրյան	Մասիս	Բուլղարիա	2014			48-51

**ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԲՈՒՅՔԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ՆՎԱՃԱԾ
ՄԵԴԱԼՆԵՐԸ ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ
ԸՍՏ ՏԱՐԵԹՎԵՐԻ (Երիտասարդներ)**

N	Երկիրը Տարեթիվը	Մեդալներ			Ընդամենը
		Ոսկի	Արծաթ	Բրոնզ	
1	Հունգարիա- 1970		1		1
2	Ռումինիա- 1972				
3	ԽՍՀՄ Կիև- 1974				
4	Թուրքիա- 1976	1			1
5	Իռլանդիա- 1978	1			1
6	Իտալիա- 1980				
7	Գերմանիա- 1982				
8	Ֆինլանդիա- 1984		1		1
9	Դանիա- 1986	1			1
10	Լեհաստան- 1988	1			1
11	Չեխոսլովակիա- 1990				
12	Շոտլանդիա- 1992				
13	Հունաստան- 1993			1	1
14	Հունգարիա- 1995			1	1
15	Անգլիա- 1997			1	1
16	Խորվաթիա- 1999		2	2	4
17	Բու. և Հերցեգ. - 2001			1	1
18	Լեհաստան- 2003			1	1
19	Էստոնիա- 2005			1	1
20	Սերբիա- 2007			2	2
21	Լեհաստան- 2009	1			1
22	Իռլանդիա- 2011	1		1	2
23	Հոլանդիա- 2013		1	1	2
24	Խորվաթիա- 2014			2	2
Ընդամենը		7	6	15	28

2012թ. ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ (ԿԱԼԻՆԻՆԳՐԱԴ)
ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆ 19-23 Տ. ՄԻՋԵՎ

Ա.Ա.	Մարզիչ	Գրաված տեղը	Ք. Կ. (կգ)
Կորյուն Սողոմոնյան	Սամվել Սողոմոնյան	I	49
Արամ Ավագյան	Յուրա Ներսիսյան	II	56
Նարեկ Աբգարյան	Կարեն Աղամալյան	III	52

**ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂԹՈՂՆԵՐ ԵՎ
 ՄՐՑԱՆԱԿԱԿԻՐՆԵՐ (ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ)**

N	Անուն ազգանուն	Մարզիչը	Քաղաքը /ճննդա- վայր/ վայր/	Անցկացման վայրը /երկիր/	Տարեթիվը			Ք.կ /կգ/
					Գրաված տեղերը			
					I	II	III	
1	Դավիթ Թորոսյան	Միշել Փափագյան	Երևան	Հունգարիա		1970		51
2	Խորեն Ինջեյան	Լյովա Հովհաննիսյան	Երևան	Թուրքիա	1976			+81
3	Սամսոն Խաչատրյան	Սուրեն Միրզոյան	Վանաձոր	Իռլանդիա	1978			54
4	Լեռնիկ Պապյան	Վազգեն Բաղդասյան	Վանաձոր	Ֆինլանդիա		1984		48
5	Սամվել Գալոսյան	Հրաչ Հարությունյան	Գյումրի	Դանիա	1986			51
6	Արտյոմ- Տեր- Հակոբյան	Սանվել և Մելիք Բաբրիելյաններ	Գյումրի	Լեհաստան	1988			91

7	Հայկ Պոստոլոկյան	Վազգեն Բադայան	Վանաձոր	Հունաստան			1993	75
8	Տիգրան Հակոբյան	Շավարշ Հերթեցյան	Երևան	Հունգարիա			1995	60
9	Գագիկ Հունանյան	Պավել Ղարսյան	Էջմիածին	Անգլիա			1997	51
10	Հարություն Թովմասյան	Կարեն Աղամալյան	Երևան	Խորվաթիա		1999		54
11	Արտակ Մալումյան	Կառլեն Ամյան	Վանաձոր	Խորվաթիա		1999		67
12	Լևոն Փայտյան	Դերենիկ Ոսկանյան Արմեն Հովհաննիսյան	Երևան	Խորվաթիա			1999	91
13	Բագրատ Օհանյան	Վարուժան Դավթյան	Գյումրի	Խորվաթիա			1999	91
14	Անդրանիկ Առաքելյան	Կարեն Աղամալյան	Երևան	Բուս. և Հերցիգ.			2001	75
15	Էդգար Մանուկյան	Արայիկ և Վանիկ Գևորգյաններ	Գյումրի	Լեհաստան			2003	57
16	Միասնիկ Սարգսյան	Հարություն Թամիրյան	Արտաշատ	Էստոնիա			2005	81
17	Արթուր Գրիգորյան	Հրաչ Պողոսյան	Երևան	Սերբիա			2007	51
18	Ազատ Հովհաննիսյան	Կարեն Աղամալյան	Երևան	Սերբիա			2007	57
19	Կարեն Այլազյան	Արման Հարությունյան	Երևան	Լեհաստան	2009			51
20	Կորյուն Սողոմոնյան	Սամվել Սողոմոնյան	Զովունի	Իռլանդիա	2011			49
21	Գոռ Երիցյան	Մարտուն Մելիքյան	Երևան	Իռլանդիա			2011	60

22	Գոռ Ջնեիկյան	Հարություն Թամիրյան	Երևան	Հոլանդիա		2013		69
23	Հենրիկ Սարգսյան	Ռուդիկ Մկրտչյան	Գյումրի	Հոլանդիա			2013	81
24	Ալեն Դանիելյան	Սամվել Սողոմոնյան	Երևան	Խորվաթիա			2014	49
25	Սերյոժա Հակոբյան	Հարություն Նազարյան	Երևան	Խորվաթիա			2014	91

**ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԲՈՆՑՔԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ՆՎԱՃԱՄ
ՄԵԴԱԼՆԵՐԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ
ԸՍՏ ՏԱՐԵԹՎԵՐԻ (ավագ տարիքի պատանիներ)**

N	Երկիրը Տարեթիվը	Մեդալներ			Ընդամենը
		Ոսկի	Արծաթ	Բրոնզ	
1	Ադրբեջան- 2001				
2	Հունգարիա- 2002		1		1
3	Ռումինիա- 2003				
4	Անգլիա- 2005				
5	Թուրքիա- 2006				
6	Ադրբեջան- 2007				
7	Հայաստան- 2009	1	2	4	7
8	Ղազախստան- 2011			2	2
9	Ուկրաինա- 2013		1	1	2
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		1	4	7	12

**ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂԹՈՂՆԵՐ ԵՎ
ՄՐՅԱՆԱԿԱԿԻՐՆԵՐ (ԱՎԱԳ ՏԱՐԻՔԻ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐ)**

N	Անուն ազգանուն	Մարզիչը	Քաղաքը /ճննդավայր/ /երկիր/	Անցկացման վայրը /երկիր/	Տարեթիվը			Ք.կ /կգ /
					Գրաված տեղերը			
					I	II	III	
1	Սամվել Մաթևոսյան	Գևորգ Միսակյան	Վանաձոր	Հունգարիա		2002		67
2	Կորյուն Սողոմոնյան	Սամվել Սողոմոնյան	Զովունի	Հայաստան	2009			46
3	Զոնիկ Տոնոյան	Գարիկ Բաղդասարյան	Գյումրի	Հայաստան		2009		54
4	Հայկ Խաչատրյան	Ֆեդյա Ալեքսանյան	Երևան	Հայաստան		2009		70
5	Արթուր Քիրաջյան	Դերենիկ Ոսկանյան	Երևան	Հայաստան			2009	60
6	Վոլոդյա Հայրապետյան	Ազատ Հայրապետյան	Վանաձոր	Հայաստան			2009	63
7	Ալեքսան Նազանյան	Վահան Աղիլխանյան	Երևան	Հայաստան			2009	80
8	Գոռ Մարգարյան	Ֆեդյա Ալեքսանյան	Երևան	Հայաստան			2009	+80
9	Գոռ Զնեվիկյան	Հարություն Թամիրյան	Երևան	Ղազախս.			2011	66
10	Սերյոժա Հակոբյան	Հարություն Նազարյան	Երևան	Ղազախս.			2011	+80
11	Հրայր Շահվերդյան	Արկաղի Կոստանյան	Վանաձոր	Ուկրաինա		2013		50
12	Արամ Աբրահամյան	Հարություն Թովմասյան	Երևան	Ուկրաինա			2013	+80

**ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԲՈՒՅՔԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ՆՎԱՃԱԾ
ՄԵԴԱԼՆԵՐԸ ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ
ԸՍՏ ՏԱՐԵԹՎԵՐԻ (ավագ տարիքի պատանիներ)**

N	Երկիրը Տարեթիվը	Մեդալներ			Ընդամենը
		Ոսկի	Արծաթ	Բրոնզ	
1	Իտալիա- 1992				
2	Իտալիա- 1993				
3	Հունաստան- 1994				
4	Թուրքիա- 1995		1		1
5	Իտալիա- 1996				
6	Մակեդոնիա- 1997	1			1
7	Լիտվիա- 1998				
8	Ադրբեջան- 1999				
9	Հունաստան- 2000		1	1	2
10	Անգլիա- 2001				
11	Ուկրաինա-2002	1		2	3
12	Լիտվիա- 2003		1	1	2
13	Ռուսաստան- 2004	1		2	3
14	Հունգարիա- 2005	1	2	1	4
15	Ալբանիա- 2006			1	1
16	Հունգարիա- 2007			1	1
17	Բուլղարիա- 2008			4	4
18	Ուկրաինա- 2010		2	2	4
19	Հունգարիա- 2011			2	2
20	Բուլղարիա- 2012			3	3
21	Ռուսաստան- 2013	1		1	2
22	Ռուսաստան-2014			2	2
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		5	7	23	35

**ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂԹՈՂՆԵՐ ԵՎ
ՄՐՅԱՆԱԿԱԿԻՐՆԵՐ (ԱՎԱԳ ՏԱՐԻՔԻ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐ)**

N	Անուն ազգանուն	Մարզիչը	Քաղաքը /ծննդա- վայր/	Անցկացման վայրը /Երկիր/	Տարեթիվը			Ք.կ /կգ /
					Գրաված տեղերը			
					I	II	III	
1	Արմեն Ենգոյան	Ֆեդյա Ալեքսանյան	Երևան	Թուրքիա		1995		75
2	Բագրատ Օհանյան	Վարուժան Դավթյան	Գյումրի	Մակեդոն.	1997			+81
3	Աշոտ Հակոբյան	Պավել Ղարսյան	Էջմիածին	Հունաստան		2000		69
4	Հրաչիկ Մելիքյան	Արսեն Կարապետյան	Սևան	Հունաստան			2000	51
5	Էդգար Մանուկյան	Արայիկ և Վանիկ Գևորգյաններ	Գյումրի	Ուկրաինա	2002			54
6	Սամվել Մաթևոսյան	Գևորգ Միսակյան	Վանաձոր	Ուկրաինա			2002	67
7	Վարդան Գասպարյան	Էդուարդ Կոստանյան	Երևան	Ուկրաինա			2002	71
8	Տիգրան Միսակյան	Գևորգ Միսակյան	Վանաձոր	Լիտվիա		2003		52
9	Հովհաննես Դանիելյան	Արմեն Հակոբյան	Երևան	Լիտվիա			2003	46
10	Ազատ Հովհաննիսյան	Կարեն Աղամալյան	Երևան	Ռուսաստան	2004			52
	Ազատ Հովհաննիսյան			Հունգարիա	2005			54
11	Սամվել Բարսեղյան	Վալերի Մնացականյան	Սևան	Ռուսաստան			2004	46
	Սամվել Բարսեղյան			Հունգարիա			2005	48
12	Վաղարշակ Ասլանյան	Արմեն Հակոբյան	Երևան	Ռուսաստ.			2004	+80
13	Արա Պուլուզյան	Պավել Ղարսյան	Էջմիածին	Հունգարիա		2005		57

14	Հայկ Մեդրակյան	Տիգրան Մեդրակյան	Գյումրի	Հունգարիա		2005		63
15	Կարեն Այազյան	Արման Հարությունյան	Երևան	Ալբանիա			2006	48
16	Տիգրան Արմենակյան	Նորայր Ֆահրադյան	Արարատ	Հունգարիա			2007	75
17	Հովհաննես Բաչկով	Ռուդիկ Մկրտչյան	Գյումրի	Բուլղարիա			2008	46
18	Նարեկ Աբգարյան	Կարեն Աղամալյան	Երևան	Բուլղարիա			2008	48
19	Արթուր Քիրաջյան	Դերենիկ Ոսկանյան	Երևան	Բուլղարիա			2008	57
20	Պողոս Ադիբեկյան	Նվեր Վարդանյան	Աբովյան	Բուլղարիա			2008	75
21	Հենրիկ Մոքոյան	Մելքոն Պասյան	Երևան	Ուկրաինա		2010		46
22	Արթուր Ներսիսյան	Գևորգ Կոստանյան	Վանաձոր	Ուկրաինա		2010		50
23	Գոռ Երիցյան	Մարտուն Մելիքյան	Երևան	Ուկրաինա			2010	57
24	Ռաֆայել Միմոնյան	Գևորգ Միսակյան	Վանաձոր	Ուկրաինա			2010	+80
25	Գոռ Ջնեղիկյան	Հարություն Թամիրյան	Երևան	Հունգարիա			2011	66
26	Նարեկ Մանասյան	Արշավիր Գրիգորյան	Աբովյան	Հունգարիա			2011	70
	Նարեկ Մանասյան			Բուլղարիա			2012	75
27	Հրայր Շահվերդյան	Արկադի Կոստանյան	Վանաձոր	Բուլղարիա			2012	46
28	Էրիկ Պետրոսյան	Վահան Աղիլյանյան	Երևան	Բուլղարիա			2012	52
29	Դավիթ Ասատրյան	Արթուր Մելքունյան	Երևան	Ռուսաստ.	2013			48
30	Վարդան Քոսյան	Արայոմ Միմոնյան	Տաշիր	Ռուսաստ.			2013	70
31	Վահե Բաղայան	Ֆեդյա Ալեքսանյան	Գյումրի	Ռուսաստ.			2014	48
32	Գուրգեն Հովհաննիսյան	Արտավազդ Գևորգյան	Գյումրի	Ռուսաստ.			2014	+80

**ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԲՈՒՅՔԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ՆՎԱՃԱԾ
ՄԵԴԱԼՆԵՐԸ ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ
ԸՍՏ ՏԱՐԵԹՎԵՐԻ (կրտսեր տարիքի պատանիներ)**

N	Երկիրը Տարեթիվը	Մեդալներ			Ըդամենը
		Ոսկի	Արծաթ	Բրոնզ	
1	Իտալիա- 2003				
2	Հունգարիա- 2004				
3	Ռուսաստան- 2005				
4	Ուկրաինա- 2006				
5	Անգլիա- 2007	1	1	4	6
6	Սերբիա- 2008		2	1	3
7	Ռուսաստան- 2009	1	1	3	5
8	Բուլղարիա- 2010		1	3	4
9	Ռուսաստան- 2011	2	4	3	9
10	Ռուսաստան- 2012		2	5	7
11	Իռլանդիա- 2013	1		4	5
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		5	11	23	39

**ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂԹՈՂՆԵՐ ԵՎ
ՄՐՑԱՆԱԿԱԿԻՐՆԵՐ (ԿՐՏՍԵՐ ՏԱՐԻՔԻ
ՊԱՏԱՆԻՆԵՐ)**

N	Անուն ազգանուն	Մարզիչը	Քաղաքը /ծննդա- վայր/ /երկիր/	Անցկաց ման վայրը /երկիր/	Տարեթիվը			Ք. կ /կգ /
					Գրաված տեղերը			
					I	II	III	
1	Արամ Պապոյան	Արմեն Կուրդիյան	Վանաձոր	Անգլիա	2007			50
2	Դավիթ Շահբազյան	Արկադի Կոստանյան	Վանաձոր	Անգլիա		2007		41,5
3	Դավիթ Մադայթյան	Հովհաննես Վարդանյան	Սևան	Անգլիա			2007	38,5
4	Սևակ Միրոյան	Կարեն Աղամալյան	Էջմիածին	Անգլիա			2007	40
5	Ազատ Խաչատրյան	Էդուարդ Կոստանյան	Երևան	Անգլիա			2007	44,5
6	Ջոնիկ Տոնոյան	Գարիկ և Սամվել Բաղդասար- յաններ	Գյումրի	Անգլիա			2007	48
7	Հենրիկ Մոքոյան	Մելքոն Պապյան	Երևան	Սերբիա		2008		38,5
8	Վահե Սարգսյան	Վաչիկ Հարությունյան	Գյումրի	Սերբիա		2008		40
9	Ոսկան Պետրոսյան	Արմեն Հովհաննիսյան	Երևան	Սերբիա			2008	50
10	Ռադիկ Գրիգորյան	Էդուարդ Կոստանյան	Երևան	Ռուսաստ.	2009			62
11	Գագիկ Բոյան	Գարիկ և Սամվել Բաղդասար- յաններ	Գյումրի	Ռուսաստ.		2009		46

12	Շանթ Մանուկյան	Արշավիր Գրիգորյան	Աբովյան	Ռուսաստ.		2009	38,5
13	Սերգեյ Ղահրամանյան	Գեղամ Բարեյան	ԼՂՀ (Ստեփ.)	Ռուսաստ.		2009	41,5
14	Տարոն Սողոմոնյան	Սամվել Սողոմոնյան	Զովունի	Ռուսաստ.		2009	50
15	Էրիկ Պետրոսյան	Վահան Ադիլխանյան	Երևան	Բուլղարիա	2010		46
16	Զոն Հարությունյան	Արման Հարությունյան	Երևան	Բուլղարիա		2010	50
17	Վարդգես Գրիգորյան	Էդուարդ Կոստանյան	Երևան	Բուլղարիա		2010	62
18	Արթուր Ավդալյան	Հարություն Թովմասյան	Երևան	Բուլղարիա		2010	72
19	Գառնիկ Պապիկյան	Ազատ Հայրապետյան	Վանաձոր	Ռուսաստ.	2011		38,5
20	Հրայր Շահվերդյան	Արկաղի Կոստանյան	Վանաձոր	Ռուսաստ.	2011		41,5
21	Ռազմիկ Անտոնյան	Արշավիր Գրիգորյան	Աբովյան	Ռուսաստ.	2011		40
	Ռազմիկ Անտոնյան			Ռուսաստ.		2012	
22	Վիկտոր Յուզիխովիչ	Գարիկ և Սամվել Բաղդասար- յաններ	Գյումրի	Ռուսաստ.		2011	62
23	Ալյոշա Ստամբուլցյան	Լևոն Նոխտոյան	Երևան	Ռուսաստ.	2011		72
	Ալյոշա Ստամբուլցյան			Ռուսաստ.		2012	
24	Գնել Մուրադյան	Պավել Ղարսյան	Էջմիածին	Ռուսաստ.		2011	+76
25	Սպարտակ Թամարյան	Գևորգ Կոստանյան	Վանաձոր	Ռուսաստ.		2011	44,5
26	Արարատ Միրոնյան	Հովհաննես Վարդանյան	Սևան	Ռուսաստ.		2011	46

27	Զաքար Խաչատրյան	Գարիկ և Մամվել	Գյումրի	Ռուսաստ.			2011	48
	Զաքար Խաչատրյան	Բաղդասար- յաններ		Ռուսաստ.			2012	54
28	Արման Անտոնյան	Արշավիր Գրիգորյան	Աբովյան	Ռուսաստ.		2012		41,5
29	Աշոտ Մխիթարյան	Էդուարդ Կոստանյան	Երևան	Ռուսաստ.			2012	40
30	Մնացական Հարությունյան	Իսրայել Հակոբկոխյան Արթուր Կրիկյան	Երևան	Ռուսաստ.			2012	46
31	Վան Մելքումյան	Ռուբեն Առաքելյան	Արթիկ	Ռուսաստ.			2012	62
32	Արման Սիմոնյան	Վալերի Մնացականյան	Սևան	Իռլանդիա	2013			54
33	Արմեն Մաշակարյան	Սայաթ Հայրապետյան	Զովունի	Իռլանդիա			2013	40
34	Արման Հովհաննիսյան	Արթուր Ուլիխանյան	Վանաձ.	Իռլանդիա			2013	44,5
35	Ժորժիկ Մարության	Մարգիս Նիկողոսյան	Երևան	Իռլանդիա			2013	50
36	Հայկ Հովհաննիսյան	Սայաթ Հայրապետյան	Զովունի	Իռլանդիա			2013	59

ԿԱՆԱՆՑ ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. 2001թ.- Ֆրանսիա
2. 2003թ.- Հունգարիա
3. 2004թ.- Իտալիա
4. 2005թ.- Նորվեգիա
5. 2006թ.- Լեհաստան
6. 2007թ.- Դանիա
7. 2009թ.- Ուկրաինա
8. 2011թ.- Հոլանդիա- Արմինե Սինաբյան-Ոս.
64կգ
9. 2014թ.- Ռուսիա

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԵՎ ՊԱՏԱՆԻ ԱՂՋԻՎՆԵՐԻ ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. 2008թ.- Բուլղարիա
2. 2010թ.- Ֆրանսիա
3. 2011թ.- Ռուսաստան - Քրիստինե Սարգսյան
Ոս. 48կգ (երիտ.), Անժելիկա Գրիգորյան Ոս.
66կգ (պատանի)
4. 2012թ.- Լեհաստան

ԿԱՆԱՆՑ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. 2001թ.- ԱՄՆ
2. 2002թ.- Թուրքիա

3. 2005թ.- Ռուսաստան
4. 2006թ.- Հնդկաստան
5. 2008թ.- Չինաստան
6. 2010թ.- Բարբադոս
7. 2012թ.- Չինաստան
8. 2014թ.- Հրվ. Կորեա

**ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԵՎ ՊԱՏԱՆԻ ԱՂՋԻԿՆԵՐԻ
ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

1. 2011թ.- Թուրքիա
2. 2013թ.- Բուլղարիա- Անուշ Գրիգորյան IIտ. 50կգ
(պատ.), Անի Հովսեփյան III տ. 54կգ (պատ.)
3. 2014թ.- Բուլղարիա- Անուշ Գրիգորյան Iտ. 48-
51կգ (երիտ.)

**ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԲՈՒՑՔԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ՆՎԱՃԱԾ
ՄԵԴԱԼՆԵՐԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ԳԱՎԱԹԻ
ԽԱՂԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ԸՍՏ ՏԱՐԵԹՎԵՐԻ**

N	Երկիրը Տարեթիվը	Մեդալներ			Ընդամենը
		Ոսկի	Արծաթ	Բրոնզ	
1	ԱՄՆ- 1979		2		2
2	Կանադա- 1981		1		1
3	Իտալիա- 1983				
4	Հրվ. Կորեա- 1985	1			1
5	Հարավսլավիա- 1987		1	1	2
6	Կուբա- 1990				
7	Թաիլանդ- 1994	1			1
8	Չինաստան- 1998			3	3
9	Ղազախստան (թիմ)- 2002				
10	Ռուսաստան (թիմ)- 2005				
11	Ադրբեջան (թիմ)- 2006				
12	Ռուսաստան- 2008	1			1
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		3	4	4	11

**ԱՇԽԱՐՀԻ ԳԱՎԱԹԻ ՀԱՂԹՈՂՆԵՐ ԵՎ
ՄՐՑԱՆԱԿԱԿԻՐՆԵՐ**

N	Անուն ազգանուն	Մարզիչը	Քաղաքը /ծննդա- վայր/	Անցկացման վայրը /երկիր/	Տարեթիվը			Ք.կ /կգ/
					Գրաված տեղերը			
					I	II	III	
1	Խոբեն Ինջեյան	Էյովա Հովհաննիսյան	Երևան	ԱՄՆ		1979		+81
2	Ալբերտ Նիկոլյան	Կիմ Ենգոյան	Երևան	ԱՄՆ		1979		81
3	Սամսոն Խաչատրյան	Մուրեն Միրզոյան	Վանաձոր	Կանադա		1981		57
4	Իսրայել Հակոբկոխյան	Ռոբերտ Հովհաննիսյան	Երևան	Հրվ. Կորեա	1985			67
5	Նշան Մունչյան	Արմեն Անտոնյան	Երևան	Հարավսլավ.		1987		48
				Թաիլանդ	1994			48
6	Մելսակ Ղազարյան	Սարգիս Ղազարյան	Գյումրի	Հարավսլավ.			1987	57
7	Վախթանգ Դարչինյան	Վազգեն Բաղդյան	Վանաձոր	Չինաստան			1998	51
8	Արամ Ռամազյան	Հարություն Նազարյան	Երևան	Չինաստան			1998	54
9	Արայոմ Միմոնյան	Արմեն Անտոնյան	Երևան	Չինաստան			1998	57
10	Անդրանիկ Հակոբյան	Պավել Ղարսյան	Էջմիածին	Ռուսաստան	2008			75

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՕԼԻՄՊԻԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ

1. 2010թ.- Սինգապուր- Հրայր Մաթևոսյան V տեղ
60կգ, մարզիչ՝ Յուրա Ներսիսյան
2. 2014թ.- Նանջինգ- Նարեկ Մանասյան III տեղ
81 կգ, մարզիչ՝ Արշավիր Գրիգորյան
Անուշ Գրիգորյան – IV տեղ, 48-51կգ մարզիչ՝
Խաչիկ Խաչատրյան

ԱՄԱՌԱՅԻՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՌԻՆԻՎԵՐՍԻԱԴԱ

- 2013թ.- Կազան- Արթուր Քիրաջյան - II տեղ 64կգ
ՖԿՀՊ- ի ուսանող, մարզիչ՝ Դերենիկ
Ոսկանյան
Հենրիկ Սոքոյան - III տեղ 56 կգ, ՖԿՀՊ- ի
ուսանող, մարզիչ՝ Մելքոն Պապյան

Հայաստանցի բոնցքամարտիկների նվաճած մեդալները
 օլիմպիական խաղերում, աշխարհի /մեծ, երիտ., պատ./
 և Եվրոպայի /մեծ, երիտ., ավագ և կրտսեր տարիքի
 պատ. / առաջնություններում

N	Անուն ազգանուն	ՈՍԿԻ							
		Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ./	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ./	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ./
1	Վլադիմիր Ենգիբարյան	1				3			
2	Կառլոս Ջաներյան								
3	Դավիթ Թորոսյան								
4	Խորեն Ինջեյան						1		
5	Սամսոն Խաչատրյան					1	1		
6	Սուրեն Օհանյան								
7	Ալբերտ Լիկոյան					1			
8	Իսրայել Հակոբկոխյան		1	1		3			
9	Լեոնիկ Պապյան								
10	Բարկեն Սահրադյան								
11	Մանվել Ավետիսյան								
12	Սամվել Գալոյան						1		
13	Նշան Սունյան		1			1			
14	Մեխակ Ղազարյան					1			
15	Տիգրան Տերտերյան								
16	Արտյոմ Տեր-Հակոբյան						1		

Հայաստանցի բոնցքամարտիկների նվաճած մեդալները
 օլիմպիական խաղերում, աշխարհի /մեծ, երիտ., պատ./
 և Եվրոպայի /մեծ, երիտ., ավագ և կրտսեր տարիքի
 պատ. / առաջնություններում

N	ԱՐԾԱԹ							ԲՐՈՆԶ								
	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ/	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ./	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ.պատ/	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ/	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ./	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ/
1.												1				5
2.					1											1
3.						1		1	1							3
4.												1				2
5.																2
6.										1						1
7.																1
8.		1														6
9.						1										1
10.					1											1
11.									1							1
12.																1
13.									1							3
14.												1				2
15.										1						1
16.																1

N	Անուն ազգանուն	ՈՍԿԻ							
		Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ/	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ../	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ../
17	Արմեն Գևորգյան								
18	Հայկ Պոստոլոյան								
19	Արշակ Ավարտակյան								
20	Արթուր Միքայելյան								
21	Տիգրան Հակոբյան								
22	Արմեն Ենգոյան								
23	Արամ Ռամազյան								
24	Գագիկ Հունանյան								
25	Բագրատ Օհանյան			1				1	
26	Արտյոմ Միմոնյան								
27	Վախթանգ Դարչինյան								
28	Արթուր Գևորգյան								
29	Լևոն Փայտյան								
30	Հարություն Թովմասյան								
31	Արտակ Մալումյան								
32	Հրաչիկ Մելիքյան								
33	Աշոտ Հակոբյան								
34	Անդրանիկ Առաքելյան								
35	Մարատ Թովմասյան								
36	Էդգար Մանուկյան							1	
37	Սամվել Մաթևոսյան								
38	Վարդան Գասպարյան								

	ԱՐԾԱԹ								ԲՐՈՆԶ								Ընդամենը
	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ./	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ.պատ/	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ./	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ/	
17.												1				1	
18.													1			1	
19.										1						1	
20.										1						1	
21.										1			1			2	
22.						1										1	
23.									1			1				2	
24.													1			1	
25.												1	1			4	
26.					1											1	
27.												1				1	
28.												1				1	
29.										1			1			2	
30.						1				1						2	
31.						1			1							2	
32.														1		1	
33.							1									1	
34.													1			1	
35.												1				1	
36.													1			2	
37.				1						1				1		3	
38.														1		1	

N	Անուն ազգանուն	ՈՍԿԻ							
		Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ/	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ../	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ../
39	Հովհաննես Դանիելյան					1			
40	Տիգրան Միսակյան								
41	Ազատ Հովհաննիսյան							2	
42	Գաբրիել Տոլմաջյան								
43	Սամվել Բարսեղյան								
44	Վաղարշակ Ավանյան								
45	Միասնիկ Սարգսյան								
46	Արա Պուլուզյան								
47	Հայկ Սեդրակյան								
48	Հրաչիկ Ջավախյան					1			
49	Կարեն Այլազյան						1		
50	Արթուր Գրիգորյան								
51	Տիգրան Արմենակյան								
52	Արամ Պապոյան								1
53	Դավիթ Շահբազյան								
54	Դավիթ Մադաթյան								
55	Սևակ Միրոյան								
56	Ազատ Խաչատրյան								
57	Ջոնիկ Տոնոյան								
58	Էդուարդ Համբարձումյան					1			

	ԱՐԾԱԹ							ԲՐՈՆԶ							Ընդամենը		
	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատմ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատմ./	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ.պատմ/	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատմ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./		Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատմ./	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատմ/
39.										1			2		1		5
40.						1											1
41.													1				3
42.										1							1
43.															2		2
44.														1			1
45.													1				1
46.						1											1
47.						1											1
48.					1			1									3
49.															1		2
50.													1				1
51.														1			1
52.																	1
53.								1									1
54.																1	1
55.																1	1
56.																1	1
57.					1											1	2
58.																	1

N	Անուն ազգանուն	ՈՍԿԻ							
		Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ/	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ../	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ../
59	Յոլակ Անանիկյան								
60	Հովհաննես Բաչկով								
61	Նարեկ Աբգարյան								
62	Արթուր Քիրաջյան								
63	Պողոս Ադիբեկյան								
64	Հենրիկ Մոքոյան								
65	Վահե Սարգսյան								
66	Ոսկան Պետրոսյան								
67	Կորյուն Սողոմոնյան				1		1+1 19- 23տ		
68	Հայկ Խաչատրյան								
69	Վոլոդյա Հայրապետյան								
70	Ալեքսան Նազանյան								
71	Գոռ Մարգարյան								
72	Ռադիկ Գրիգորյան								1
73	Գագիկ Բոյան								
74	Շանթ Մանուկյան								
75	Սերգեյ Ղահրամանյան								
76	Տարոն Սողոմոնյան								
77	Անդրանիկ Հակոբյան								
78	Արթուր Խաչատրյան								

	ԱՐԾԱԹ						ԲՐՈՆԶ						Ընդամենը			
	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատմ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատմ./	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ.պատմ/	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատմ/		Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատմ./
59.				1												1
60.															1	1
61.													1 19- 23տ.	1		2
62.											1			1		2
63.														1		1
64.						1	1									2
65.							1									1
66.															1	1
67.																3
68.				1												1
69.											1					1
70.											1					1
71.											1					1
72.																1
73.							1									1
74.															1	1
75.															1	1
76.															1	1
77.	1															1
78.											1					1

N	Անուն ազգանուն	ՈՍԿԻ						
		Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ/	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ../
79	Գոռ Երիցյան							
80	Արթուր Ներսիսյան							
81	Ռաֆայել Միմոնյան							
82	Էրիկ Պետրոսյան							
83	Ջոն Հարությունյան							
84	Վարդգես Գրիգորյան							
85	Արթուր Ավդալյան							
86	Վլադիմիր Մարուխանյան							
87	Գոռ Ջնեյիկյան							
88	Սերյոժա Հակոբյան							
89	Նարեկ Մանասյան							
90	Հրայր Շահվերդյան							1
91	Գառնիկ Պապիկյան							1
92	Ռազմիկ Անտոնյան							
93	Այլոշա Ստամբուլցյան							
94	Զաքար Խաչատրյան							
95	Վիկտոր Յուզիսովիչ							
96	Գնել Մուրադյան							
97	Սպարտակ Թամարյան							
98	Արարատ Միմոնյան							

	ԱՐԾԱԹ							ԲՐՈՆԶ							Ընդամենը		
	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատմ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատմ./	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատմ/	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատմ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./		Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատմ./	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատմ/
79.													1		1		2
80.						1											1
81.															1		1
82.							1								1		2
83.																1	1
84.																1	1
85.																1	1
86.												1					1
87.					1						1				1		3
88.											1		1				2
89.										1					2		3
90.				1											1		3
91.																	1
92.							1									1	2
93.							2										2
94.																2	2
95.							1										1
96.							1										1
97.																1	1
98.																1	1

N	Անուն ազգանուն	ՈՍԿԻ							
		Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ/	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ../	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ../
99	Նիկոլ Հարությունով			1					
100	Նարեկ Մելքոնյան								
101	Արման Անտոնյան								
102	Աշոտ Մխիթարյան								
103	Մնացական Հարությունյան								
104	Վան Մելքունյան								
105	Արամ Ավագյան								
106	Հենրիկ Սարգսյան								
107	Արամ Աբրահամյան								
108	Դավիթ Ասատրյան						1		
109	Վարդան Քոսյան								
110	Արման Միմոնյան								1
111	Արմեն Մաշակարյան								
112	Արման Հովհաննիսյան								
113	Ժորժիկ Մարության								
114	Հայկ Հովհաննիսյան								
115	Ալեն Դանիելյան								
116	Վահե Բադալյան								
117	Գուրգեն Հովհաննիսյան								

	ԱՐԾԱԹ							ԲՐՈՆԶ							ԸՆդամներ	
	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /սպաս/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ./	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ.պատ/	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /սպաս/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./		Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ./
99.																1
100.										1						1
101.							1									1
102.															1	1
103.															1	1
104.															1	1
105.					1							1				2
					19-											
					23տ.											
106.													1			1
107.											1					1
108.																1
109.														1		1
110.																1
111.															1	1
112.															1	1
113.															1	1
114.															1	1
115.													1			1
116.														1		1
117.														1		1

N	Անուն ազգանուն										ՈՍԿԻ											
											Օլ. խաղեր	Սշխ. առ. /մեծ/	Սշխ. առ. /երիտ./	Սշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ../	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ../				
ԿԱՆԱՅՔ ԵՎ ԱՂՋԻՎՆԵՐ																						
118	Արմինե Մինաբյան																					
119	Քրիստինե Սարգսյան																					
120	Անժելիկա Գրիգորյան																					
121	Անուշ Գրիգորյան												1									
122	Անի Հովսեփյան																					
ԸՆԴԱՍԵՆԸ											1	2	4	1	13	7	5	5				
ԱՐԾԱԹ											ԲՐՈՆՋ											
	Օլ. խաղեր	Սշխ. առ. /մեծ/	Սշխ. առ. /երիտ./	Սշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ../	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ/	Օլ. խաղեր	Սշխ. առ. /մեծ/	Սշխ. առ. /երիտ./	Սշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ../	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ/	Ընդամենը					
ԿԱՆԱՅՔ ԵՎ ԱՂՋԻՎՆԵՐ																						
118.					1														1			
119.														1					1			
120.															1				1			
121.				1															2			
122.											1								1			
ԸՆԴ.	-	2	-	5	6	6	7	11	2	7	10	8	14	16	24	23			179			

Հայաստանցի բնօրհավարտիկների նվաճած մեդալները օլիմպիական խաղերում, աշխարհի /մեծ, երիտ., պատ./ և Եվրոպայի /մեծ, երիտ., ավագ և կրտսեր տարիքի պատ. /առաջնություններում ըստ տարեթվերի

Տարեթիվ	ՈՍԿԻ							
	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ/	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ
1953					1			
1954								
1955								
1956	1							
1957					1			
1958								
1959					1			
1960								
1961								
1962								
1963								
1964								
1965								
1966								
1967								
1968								
1969								

Հայաստանցի բոնցքամարտիկների նվաճած մեդալները օլիմպիական խաղերում, աշխարհի /մեծ, երիտ., պատ./ և Եվրոպայի /մեծ, երիտ., ավագ և կրտսեր տարիքի պատ. /առաջնություններում ըստ տարեթվերի

	ԱՐԾԱԹ							ԲՐՈՆԶ							
	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ.պա	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ	Եվրո առ. /կրտ. տ. պատ/	Ընդամենը
1953															1
1954															
1955			1								1				2
1956															1
1957															1
1958															
1959															1
1960															
1961															
1962															
1963															
1964															
1965															
1966															
1967															
1968															
1969															

Տարեթիվ	ՈՍԿԻ							
	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ
1970								
1971								
1972								
1973								
1974								
1975								
1976						1		
1977								
1978						1		
1979			1		1			
1980								
1981								
1982								
1983								
1984								
1985					2			
1986						1		
1987					2			
1988						1		
1989		1			1			
1990								

ԱՐԾԱԹ							ԲՐՈՆԶ									
Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ.պատ	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ	Եվրո առ. /կրտ. տ. պատ/	Ընդամենը
					1											1
									1							1
								1								2
															1	
										1		1			4	
					1											1
				1												3
								1								2
									1							3
															1	
								1								3

Տարեթիվ	ՈՍԿԻ							
	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պա
1991					1			
1992								
1993		1						
1994								
1995								
1996								
1997							1	
1998			1					
1999								
2000								
2001								
2002							1	
2003								
2004							1	
2005							1	
2006								
2007								1
2008					2			
2009				1		1		1
2010					1			
2011						1		2

ԱՐԾԱԹ								ԲՐՈՆԶ								
Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /վեճ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /վեճ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ.պլա	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /վեճ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /վեճ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ	Եվրո առ. /կրտ. տ. պատ/	Ընդամենը
	1															2
									1			2	1			5
						1			1				1			3
										1						1
									1				1			3
				1						1		2				5
					2								2			4
						1				1		2		1		5
													1			1
			1									1		2		5
						1							1	1		3
										3				2		6
					2				1				1	1		6
				1								1		1		3
						1							2	1	4	9
				1		2	1							4	1	11
	1		2			1					4				3	14
						2	1					2		2	3	11
				1 աղջ		4					2	1	1+1 աղջ	2+1 աղջ	3	19

Տարեթիվ	ՈՍԿԻ							
	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ./	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ./
2012			1			1 19-23տ		
2013							1	1
2014			1աղջ					

ԱՐԾԱԹ								ԲԻՈՆԶ								
Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ./	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ./	Օլ. խաղեր	Աշխ. առ. /մեծ/	Աշխ. առ. /երիտ./	Աշխ. առ. /պատ/	Եվրոպ. առ. /մեծ/	Եվրոպ. առ. /երիտ./	Եվրոպ. առ. /ավ.տ. պատ./	Եվրոպ. առ. /կրտ. տ. պատ./	Ընդամենը
					1 19-23տ			2		1			1 19-23տ	3	5	15
			1+1 աղջ		1						1+1 աղջ	1	1	1	4	14
									1				2	2		6
																179

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. *Դավթյան Դ.Ս., Անտոնյան Ա.Լ.* Բռնցքամարտ
Ֆ.Կ.Հ.Պ.Ի., Երևան 2005, 207 էջ

2. *Դավթյան Դ.Ս., Անտոնյան Ա.Լ.* Մարզական
գործընթացի կազմակերպման որոշ ուղղությունները
բռնցքամարտում, Ֆ.Կ.Հ.Պ.Ի., Երևան 2004, 114 էջ

3. *Ներսեսյան Վ.Ա., Մ.Ս.Աբրահամյան, Անտոնյան Ա.Լ., Մելքումյան Ա.Ա.* Ձախլիկ բռնցքամարտիկները և կեցվածքի փոփոխության առանձնահատկությունները (ուսումնամեթոդական ձեռնարկ), Երևան 2010, 99 էջ

4. Համացանցի ռեսուրսներ

5. ՀՀ բռնցքամարտի ֆեդերացիայի արխիվ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն

Բոնցքամարտի ծագումն ու զարգացումը

Բոնցքամարտի զարգացումը Հայաստանում

Սիրողական բոնցքամարտի միջազգային ասոցիացիայի նախագահներ և ՀՀ ֆեդերացիայի նախագահներ ՀՀ գլխավոր և ավագ մարզիչներ

Քաշային կարգերը բոնցքամարտում

ՀՀ վաստակավոր մարզիչներ

ՀՀ միջազգային կարգի մրցավարներ

Հայաստանցի բոնցքամարտիկների նվաճած մեդալները

ԽՍՀՄ-ի առաջնություններում ըստ տարեթվերի (մեծահասակներ)

Խորհրդային միության չեմպիոններ և մրցանակակիրներ

Հայաստանցի բոնցքամարտիկների նվաճած մեդալները

Օլիմպիական խաղերում, աշխարհի և Եվրոպայի առաջնություններում

Հայաստանցի բոնցքամարտիկների ցույց տված արդյունքները Օլիմպիական խաղերում (1896-2012թթ.)

Հայաստանցի բոնցքամարտիկների նվաճած մեդալները աշխարհի առաջնություններում ըստ տարեթվերի
Աշխարհի չեմպիոններ և մրցանակակիրներ (մեծահասակներ)

Հայաստանցի բոնցքամարտիկների նվաճած մեդալները Եվրոպայի առաջնություններում ըստ տարեթվերի
Եվրոպայի չեմպիոններ և մրցանակակիրներ (մեծահասակներ)

Հայաստանցի բոնցքամարտիկների նվաճած մեդալները աշխարհի առաջնություններում ըստ տարեթվերի (երիտ.)

Աշխարհի առաջնության հաղթողներ և մրցանակակիրներ (երիտասարդներ Հայաստանցի բոնցքամարտիկների նվաճած մեդալները Եվրոպայի առաջնություններում ըստ տարեթվերի (երիտ.)

Եվրոպայի առաջնության հաղթողներ և մրցանակակիրներ (երիտասարդներ)

Հայաստանցի բռնցքամարտիկների նվաճած մեդալները
աշխարհի առաջնություններում ըստ տարեթվերի (ա-
վագ տարիքի պատանիներ)

Աշխարհի առաջնության հաղթողներ և մրցանակակիր-
ներ (ավագ տարիքի պատանիներ)

Հայաստանցի բռնցքամարտիկների նվաճած մեդալները
Եվրոպայի առաջնություններում ըստ տարեթվերի (ա-
վագ տարիքի պատանիներ)

Եվրոպայի առաջնության հաղթողներ և մրցանակակիր-
ներ (ավագ տարիքի պատանիներ)

Հայաստանցի բռնցքամարտիկների նվաճած մեդալները
Եվրոպայի առաջնություններում ըստ տարեթվերի
(կրտսեր տարիքի պատանիներ)

Եվրոպայի առաջնության հաղթողներ և մրցանակա-
կիրներ (կրտսեր տարիքի պատանիներ)

Կանանց և աղջիկների Եվրոպայի և աշխարհի առաջ-
նություններ

Հայաստանցի բռնցքամարտիկների նվաճած մեդալները
աշխարհի գավաթի խաղարկություններում ըստ տա-
րեթվերի

Պատանեկան օլիմպիական խաղեր
Ամառային համաշխարհային ունիվերսիադա
Աշխարհի գավաթի հաղթողներ և մրցանակակիրներ
Հայաստանցի բռնցքամարտիկների նվաճած մեդալները
օլիմպիական խաղերում, աշխարհի /մեծ, երիտ., պատ./
և Եվրոպայի /մեծ, երիտ., ավագ և կրտսեր տարիքի
պատ./ առաջնություններում
Հայաստանցի բռնցքամարտիկների նվաճած մեդալները
օլիմպիական խաղերում, աշխարհի /մեծ, երիտ., պատ./
և Եվրոպայի /մեծ, երիտ., ավագ և կրտսեր տարիքի
պատ./ առաջնություններում ըստ տարեթվերի

Վ.Ա. ՆԵՐՍԵՍՅԱՆ, Ա.Ռ. ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ, Հ.Շ. ԹԱՄԻՐՅԱՆ

*ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԲՈՒՑՔԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ
ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՆՎԱՃՈՒՄՆԵՐԻ
ՏԱՐԵԳՐՈՒԹՅՈՒՆ*

(ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ)

<i>Խմբագիր՝</i>	Լ.Սեծոյան
<i>Տեխ. խմբագիր՝</i>	Ա.Գ. Գալստյան
<i>Համակարգչային ձևավորումը՝</i>	Ա.Հարոյանի

Ստորագրված է տպագրության 30.01.2015 թ.
Չափը՝ 60x84, 1/16: Տպագրությունը՝ օֆսեթ
6,7 տպագրական մամուլ: Տպաքանակը՝ 120

Տպագրված է ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական
ինստիտուտի տպարանում

